

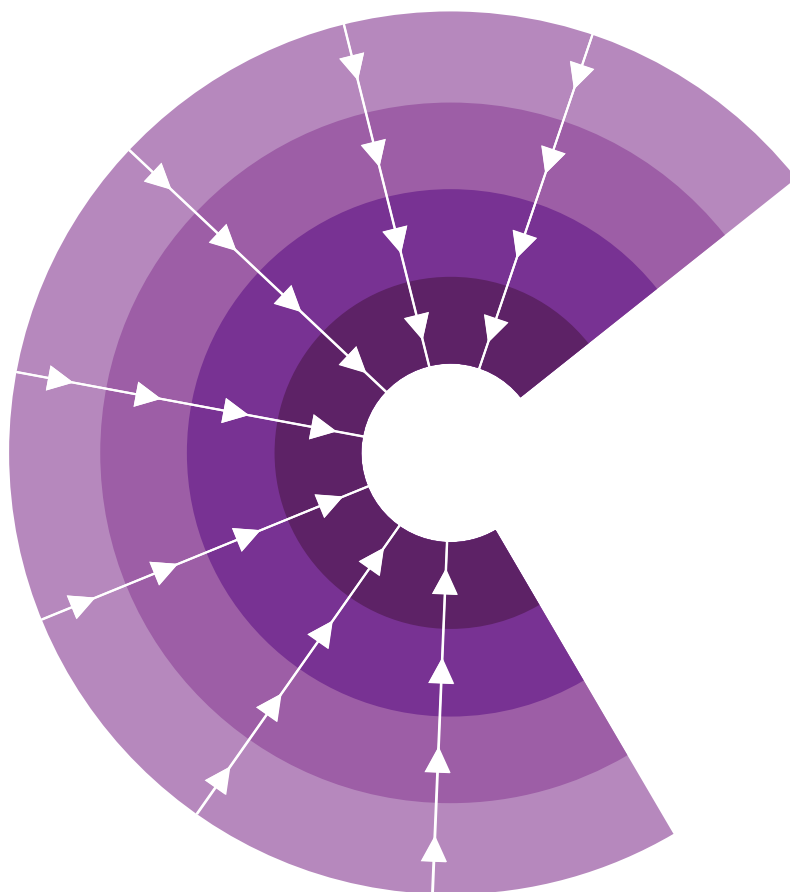

CRNA GORA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

CENTAR ZA STRUČNO
OBRAZOVANJE

PRIRUČNIK ZA DIREKTORE O VOĐENJU KONTINUIRANOG PROFESIONALNOG RAZVOJA NASTAVNIKA U ŠKOLI/USTANOVI

**PRIRUČNIK ZA DIREKTORE O VOĐENJU KONTINUIRANOG
PROFESIONALNOG RAZVOJA NASTAVNIKA U ŠKOLI/USTANOVI**
Podgorica 2018.

Izdavač: **Zavod za školstvo Crne Gore**

Za izdavača: **Rešad Sijarić**

Publikaciju uredile: mr **Nataša Gazivoda i Aleksandra Vešović-Ivanović**

Autorski tim:

Mr Nataša Gazivoda, Zavod za školstvo

Mr Zoran Lalović, Zavod za školstvo

Duško Rajković, Centar za stručno obrazovanje

Ramo Kolašinac, Centar za stručno obrazovanje

Nađa Luteršek, Zavod za školstvo

Aleksandra Vešović-Ivanović, Zavod za školstvo

Dizajn i tehnička obrada: **British Council**

Ova publikacija urađena je u partnerstvu sa British Council-om.

CRNA GORA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

CENTAR ZA STRUČNO
OBRAZOVANJE

PRIRUČNIK ZA DIREKTORE O VOĐENJU KONTINUIRANOG PROFESIONALNOG RAZVOJA NASTAVNIKA U ŠKOLI/USTANOVI

SADRŽAJ

Profesionalni razvoj nastavnika – Put do kvalitetne nastave	7
Uloga direktora vaspitno-obrazovnih ustanova u kontinuiranom profesionalnom razvoju nastavnika	12
Različiti načini evaluacije rada nastavnika	17
Evaluacija uticaja aktivnosti profesionalnog razvoja na nastavu/učenje	27
Indikatori i instrumenti za praćenje ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike	37
Standard I	41
Standard II	48
Standard III	51
Standard IV	53
Standard V	54
Standard VI	57
Standard VII	60
Standard VIII	62
Instrumenti za evaluaciju	65
Standard I	65
Standard II	79
Standard III	82
Standard IV	84
Standard V	85
Standard VI	88
Standard VII	92
Standard VIII	94
Literatura	98

PROFESIONALNI RAZVOJ NASTAVNIKA – PUT DO KVALITETNE NASTAVE

Profesionalni razvoj nastavnika¹ je kontinuirani proces koji počinje prvim a završava se posljednjim danom njihove profesionalne karijere. To je učenje tokom čitavog života (Craft, 2000, strana 47). Nastavnicima² omogućava kontinuirano razvijanje znanja, vještina i sposobnosti važnih za kvalitetno izvođenje nastave i ostvarivanje obrazovno-vaspitnih ishoda, odnosno vaspitno-obrazovnih aktivnosti djece u predškolskim ustanovama i domovima učenika. Zbog stalne potrebe da svaki nastavnik unapređuje svoj rad, kao i stalnog razvoja i promjena u različitim oblastima koja su u vezi sa nastavom i obrazovanjem uopšte, neophodno je stalno usavršavanje i praćenje novina i savremenih dešavanja, ne samo iz oblasti uže predmetne struke i metodike. Kako posao nastavnika obuhvata veoma različita polja djelovanja, među kojima je nastava, odnosno vaspitno-obrazovni rad, najvažnije, profesionalni razvoj omogućava usavršavanje i u oblastima kvalitetne saradnje sa učenicima, roditeljima, kolegama, stručnim saradnicima, upravom ustanove, lokalnom zajednicom, socijalnim partnerima kao i aktivno učešće u primjeni novih sistemskih rješenja u obrazovanju.

Profesionalni razvoj nastavnika se ravnopravno odvija na formalan i neformalan način, što podrazumijeva seminare, radionice, profesionalnu saradnju sa kolegama, djelovanje u okviru profesionalnih mreža, kao i samoinicijativno praćenje stručne literature, iskustava drugih putem interneta, medijskih objava, tekstova, emisija i slično. Najvažniji dio profesionalnog razvoja nastavnika jesu aktivnosti koje se realizuju u samoj ustanovi. U razvijenim obrazovnim sistemima u posljednjih dvadesetak godina zapaženo je povećanje broja ovakvih aktivnosti, pa taj procenat u britanskom sistemu, na primjer, iznosi oko 50%. Osim što unapređuju rad nastavnika, aktivnosti profesionalnog razvoja u ustanovi podstiču timski rad i saradnju sa kolegama u različitim oblastima nastavnog procesa, od planiranja do evaluacije nastave, kao i stvaranje atmosfere stalnih promjena u ustanovi. Takođe, time se mijenja i sama ustanova, od one u kojoj se ništa ne mijenja do organizacije koja uči „u kojoj ljudi stalno šire svoje kapacitete kako bi ostvarili rezultate koje zaista žele, u kojima se podržavaju novi i ekspanzivni oblici mišljenja, gdje je kolektivna ambicija slobodna i gdje ljudi stalno uče kako da uče zajedno« (Senge, P. 1990). Važni su i oblici profesionalnog razvoja koji se realizuju van ustanove, seminari, okrugli stolovi, predavanja, prezentacije, forumi, ali ove aktivnosti dobijaju puni smisao i efekat tek kada se tako stečena iskustva razmijene sa kolegama u ustanovi i pronade pravi način za njihovu primjenu u specifičnim uslovima ustanove u kojoj nastavnik radi.

.....
1 Pojam nastavnik, prema Opštem zakonu o obrazovanju i vaspitanju (2013), u članu 10, odnosi se na: nastavnike, vaspitače, stručne saradnike, saradnike u nastavi i druge izvođače obrazovno-vaspitnog rada (u daljem tekstu: nastavnici).

2 Svi izrazi koji se u ovom dokumentu koriste u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

Savremeno shvatanje profesionalnog razvoja nastavnika (Villegas-Reimers, 2001; Borg, 2015) podrazumijeva, između ostalog, i sljedeće:

- Profesionalni razvoj bazira se na modelu konstrukcije znanja;
- To je kontinuiran, dugoročan proces;
- Podrazumijeva kontinuiranu podršku i praćenje;
- Usklađen je sa potrebama svakodnevne prakse;
- Uslovljen je promjenama u obrazovanju;
- Nastavnici su reflektivni praktičari i istraživači;
- Važan je kontekst u kome će se znanja implementirati;
- Odluke se donose saradnički;
- Primjenjuje se pristup koji je usmjeren na razvoj;
- Ideje su rezultat istraživanja;
- Aktivnosti su prilagođene potrebama nastavnika;
- Usmjeren je na refleksiju;
- Odvija se na radnom mjestu;
- Zasnovan je na istraživanju sopstvene prakse;
- Ima socijalnu dimenziju;
- Usmjerava ga sam nastavnik.

Veoma važan uslov za efikasan kontinuirani razvoj nastavnika jeste da on bude zasnovan na potrebama nastavnika do kojih se dolazi stalnom procjenom, istraživanjem i samoprocjenom sopstvenog rada. Ako se od učenika očekuje da uspješno uče i ako ih nastavnici stalno podržavaju u tom procesu, oni sami prije svega moraju biti modeli uspješnog učenika - da odgovorno donose odluke u vezi sa potrebama sopstvenog učenja, napredovanja i osmišljavanja načina na koje će svoju praksu unaprijediti.

Osim samoprocjene rada nastavnika i obrazovno-vaspitna ustanova na osnovu stalnog praćenja i evaluacije rada treba da unapređuje svoj rad birajući kao prioritete one oblasti unapređenja koje su se u procesima evaluacije pokazale kao najslabije.

Usklađenost KPR-a sa strateškim dokumentima iz oblasti obrazovanja

Zakonom o izmjenama i dopunama opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju (2017. godine) dopunjen je član 112 postojećeg zakona. Odnosi se na oblast profesionalnog razvoja, i sada glasi: *Nastavnici imaju pravo i obavezu da se stručno usavršavaju iz različitih oblasti kroz programe stručnog usavršavanja i druge oblike kontinuiranog razvoja nastavnika.* Tako se polje profesionalnog razvoja nastavnika, u skladu sa savremenim dešavanjima u obrazovanju, prenosi sa eksternih aktivnosti na one aktivnosti i oblike profesionalnog razvoja nastavnika koje se organizuju u ustanovi. Time se, takođe, nastavnici podstiču da preuzmu više odgovornosti – prvo u procjeni svojih potreba za usavršavanjem, a zatim i u predlaganju i osmišljavanju različitih aktivnosti na nivou ustanove.

Očekivane vještine, znanja i stavovi nastavnika opisivani su u više dokumenata u posljednjih desetak godina, a 2016. godine definisani su kao standardi kompetencija za nastavnike i vaspitače. Njima su formulisani očekivani principi rada nastavnika na osnovu kojih je moguće

raditi samoevaluaciju i evaluaciju rada nastavnika. Ovi standardi, takođe, mogu biti osnova za planiranje kontinuiranog profesionalnog razvoja, od strane nastavnika pojedinca i od strane ustanove.

Standardi su definisani kroz formulaciju samog standarda, a zatim razrađeni na deskriptore kroz tri oblasti: praksa, znanja i stavovi nastavnika za koje se očekuje da ih demonstriraju u svom nastavnom radu. U Priručniku za nastavnike i vaspitače u školama, predškolskom ustanovama i domovima učenika „Profesionalni razvoj na nivou škole/vrtića” (Zavod za školstvo, Britanski savjet, Podgorica, 2017) standardi su dodatno razrađeni na četiri nivoa ostvarenosti, kroz potkomponente – prepoznavanje, razumijevanje, primjenjivanje i integrisanje.

Nivo ostvarenosti standarda/ potkomponente standarda	Opis nivoa
PREPOZNAVANJE	Nastavnici su upoznati sa određenim standardom, odnosno njegovim potkomponentama i mogu da ga prepoznaju u nastavnoj praksi, ali ih ne primjenjuju.
RAZUMIJEVANJE	Nastavnici imaju znanja koja su potrebna za razumijevanje značaja standarda odnosno njegovih potkomponenti, ali ih ne primjenjuju u praksi.
PRIMJENJIVANJE	Nastavnici imaju potrebna znanja, vještine i izgrađene stavove vezano za standard odnosno njegove potkomponente i u praksi to primjenjuju, ali ne u kontinuitetu.
INTEGRISANJE	Standardi, odnosno njegove potkomponente, integrisane su u nastavnu praksu i sastavni su dio svakodnevne nastavne prakse.

Primjer opisa ostvarenosti potkomponente standarda

Potkomponenta standarda 4: Uključivanje ICT-a u proces sticanja znanja i vještina.	
Nivo ostvarenosti potkomponente standarda	Opis nivoa
PREPOZNAVANJE	Nastavnik prepoznaje važnost upotrebe ICT-a u nastavi/učenju.
RAZUMIJEVANJE	Nastavnik je vjerovatno prošao obuku ili na neki drugi način stekao potrebna znanja /vještine, ali ne koristi ICT u svom radu.
PRIMJENJIVANJE	Nastavnik koristi ICT samo u određenim situacijama i to ne radi konzistentno.
INTEGRISANJE	ICT se koristi u svim aspektima nastave/učenja.

Novi Priručnik za nastavnike u školama/predškolskim ustanovama i domovima učenika – Profesionalni razvoj na nivou škole/vrtića, koji je Zavod za školstvo uradio u partnerstvu sa Britanskim savjetom 2017. godine predstavlja treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Prethodna dva izdanja rađena su 2009. i 2013. godine. Podsticaj za treće izdanje bio je, prije svega, Okvir Britanskog savjeta za profesionalni razvoj nastavnika engleskog jezika *Teaching for Success*, za koji je procijenjeno da može biti koristan svim nastavnicima za postavljanje ciljeva profesionalnog razvoja, kako pojedinačno, tako i na nivou ustanove. Takođe, po ugledu na materijal Britanskog savjeta urađena je nova struktura profesionalnog portfolija nastavnika.

Potpunu novinu u tom Priručniku i veoma važnu komponentu profesionalnog razvoja predstavljaju Standardi za profesionalni razvoj koji su nastali na temelju Standarda kompetencija za nastavnike/vaspitače/direktore. Njihov osnovni cilj jeste da budu orijentacija u svim procesima profesionalnog razvoja, od planiranja do evaluacije. Za svaki od sedam standarda precizirani su opis standarda (deskriptor) i pokazatelji uspješnosti (indikatori).

Standard 5: Direktori obrazovno-vaspitnih ustanova podržavaju profesionalni razvoj nastavnika i sami se profesionalno razvijaju.	
Opis	Indikatori
Od direktora se očekuju razvijene liderske vještine koje uključuju prepoznavanje profesionalnog razvoja kao jedne od prioritetnih aktivnosti i izgrađivanje struktura koje ga podržavaju kroz obezbjeđivanje neophodnih resursa (ljudski, materijalni, tehnički, vrijeme...).	<ul style="list-style-type: none"> • Direktori učestvuju u aktivnostima profesionalnog razvoja • ustanova planira i implementira adekvatne aktivnosti profesionalnog razvoja • direktori ističu dobrobiti i očekivane ishode profesionalnog razvoja i podržavaju stalno unapređenje kvaliteta nastave i učenja • direktori podržavaju izgradnju kulture profesionalnog razvoja u obrazovno-vaspitnoj ustanovi • direktori omogućavaju efikasno korišćenje raspoloživih resursa koji uključuju i vrijeme potrebno za postizanje ciljeva.

U Priručniku su ponuđeni različiti modeli evaluacije uticaja profesionalnog razvoja na nastavu/ učenje – Kirkpatrikov model evaluacije, Gaskijev model, Klark-Holingsvortov i logički model. Kako do sada ovaj segment profesionalnog razvoja nije bio dovoljno razvijen u ustanovama, modeli i instrumenti evaluacije koristiće timovima za profesionalni razvoj da odaberu model koji najviše odgovara aktivnosti koju žele da evaluiraju i tako unapređuju svoj sistem.

Strategiju obrazovanja nastavnika u Crnoj Gori za period od 2017. do 2024. godine (sa Akcionim planom za 2017. i 2018. godinu) donijelo je Ministarstvo prosvjete krajem 2016. godine. Cilj strategije je da predloži prioritetne oblasti i odgovarajuće mjere kako bi se njihovim sprovođenjem unaprijedilo inicijalno i kontinuirano obrazovanje nastavnika, u skladu sa potrebom cjeloživotnog učenja. Njome su definisani strateški ciljevi i principi obrazovanja nastavnika, zasnovani na zajedničkim evropskim ciljevima i principima razvoja strateških politika obrazovanja nastavnika. Na osnovu postojećeg stanja u oblasti obrazovanja nastavnika,

sa preporukama, date su smjernice za oblasti visokog obrazovanja nastavnika i njegove internacionalizacije, karijernog informisanja i savjetovanja i kontinuiranog profesionalnog razvoja. Takođe, definisane su prioritetne oblasti unapređenja inicijalnog i kontinuiranog obrazovanja nastavnika.

U Akcionom planu za sprovođenje Strategije precizirane su mjere, aktivnosti, indikatori, nosioci/partneri, vremenski okvir i izvori sredstava za realizaciju mjera, po oblastima: obrazovanje nastavnika, studijski programi, upisna politika studijskih programa koji obrazuju nastavnike, visoko obrazovanje i njegova internacionalizacija i kontinuirani profesionalni razvoj nastavnika. Jedna od mjera u oblasti kontinuiranog profesionalnog razvoja je *izrada analize efekata profesionalnog razvoja nastavnika sa aspekta primjene naučenog u praksi i unapređenja postignuća učenika* a ovaj priručnik predstavlja jedan od koraka u realizaciji te mjere.

Priručnik za direktore o vođenju kontinuiranog profesionalnog razvoja nastavnika u školi nastao je iz potrebe da se direktorima, stručnim saradnicima i nastavnicima omogući efikasna procjena kvaliteta rada nastavnika, putem procjene ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike. Na taj način se olakšava planiranje, realizacija i evaluacija kontinuiranog profesionalnog razvoja, odnosno unapređenje kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada.

Prilikom izrade Priručnika korištena su relevantna dokumenta Zavoda za školstvo, kao i dokumenta nastala uz podršku Britanskog savjeta.

ULOGA DIREKTORA VASPITNO-OBARAZOVNIH USTANOVA U KONTINUIRANOM PROFESIONALNOM RAZVOJU NASTAVNIKA³

Profesionalni razvoj nastavnika u velikoj mjeri zavisi od prepoznavanja važnosti ovog segmenta za razvoj obrazovno-vaspitne ustanove od strane njene uprave, i, u skladu sa tim, podrške koja se u tom procesu pruža nastavnicima. Uloga direktora ustanove u donošenju odluka i pružanju podrške nastavnicima u tom procesu od ključnog je značaja. On treba da razumije zašto su kontinuirani profesionalni razvoj i svi njegovi segmenti važni za razvoj kvaliteta rada nastavnika, i obrazovno-vaspitne ustanove uopšte, te da u potpunosti bude uključen u taj proces.

Da bi angažovanje direktora bilo djelotvorno, on treba da bude dobro upućen, između ostalog, u:

- različite mogućnosti i vrste kontinuiranog profesionalnog razvoja nastavnika (i šta je na raspolaganju);
- kako da identifikuje potrebe za kontinuiranim profesionalnim razvojem;
- ko treba da identifikuje navedene potrebe za ustanovu i za svakog pojedinca-nastavnika;
- kako da motiviše nastavnike za učešće u aktivnostima kontinuiranog profesionalnog razvoja u ustanovi i van nje;
- kako da izmjeri uticaj i rezultate kontinuiranog profesionalnog razvoja na unapređenje nastave/učenja i ostale oblike života i rada u ustanovi.

Uloga direktora jeste da razmišlja o mogućnostima profesionalnog razvoja svih koji rade u ustanovi na čijem je čelu. Potpuno je logično razmišljati o profesionalnom razvoju za cijelu obrazovno-vaspitnu ustanovu i sve zaposlene, a ne samo za nastavnike. Ustanove funkcionišu kao zajednice i svaki član te zajednice ima potrebu da se razvija i da njegov rad bude vrednovan.

Jedan od prvih koraka u planiranju kontinuiranog profesionalnog razvoja u ustanovi treba da bude neka vrsta samoevaluacije koju će uraditi direktor da bi utvrdio:

- koliko je upoznat sa kontinuiranim profesionalnim razvojem koji se odvija na nivou obrazovno-vaspitne ustanove;
- koliko je upoznat sa time šta nastavnici pojedinačno rade u okviru kontinuiranog profesionalnog razvoja;
- kako kontinuirani profesionalni razvoj konkretno utiče na poboljšanje nastave i učenja.

Kada se uradi početna samoevaluacija, mogu se donositi odluke koje se odnose na vrste aktivnosti profesionalnog razvoja koja se planira, i njihovu djelotvornost. Najvažniji aspekt uključivanja direktora u kontinuirani profesionalni razvoj jeste pružanje podrške nastavnicima i pomoć u podizanju svijesti o kontinuiranom profesionalnom razvoju kao važnom dijelu promjene koja prati razvojne faze u karijeri nastavnika. Sastavni dio posla i uloge svakog direktora vaspitno-obrazovne ustanove jeste razvijena svijest i znanje o tome šta čini djelotvorni kontinuirani profesionalni razvoj.

³ *Profesionalni razvoj na nivou škole/vrtića, Priručnik za nastavnike u školama, predškolskim ustanovama i domovima učenika*, treće, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zavod za školstvo, Podgorica, 2017, str. 23.

Direktor podržava dobru praksu profesionalnog razvoja nastavnika tako što:	Ukoliko kod nastavnika izostaju pozitivni znaci profesionalnog razvoja, direktor može preduzeti sljedeće korake:
<ul style="list-style-type: none"> • ukazuje na različite mogućnosti za kontinuirani profesionalni razvoj • podržava inovacije u radu nastavnika • stvara uslove da nastavnici novostečena znanja i vještine mogu da koriste u praksi • podržava organizaciju aktivnosti profesionalnog razvoja u okviru kojih se predstavljaju i razmatraju nove ideje kako bi razmjena dobre prakse postala dio kulture ustanove • obezbjeđuje hospitovanje časovima sa ciljem opservacije • podstiče razmjenu novih ideja i nastavnih materijala • omogućuje profesionalna okupljanja na kojima se razmjenjuju primjeri dobre prakse • podržava saradničko učenje • javno pohvaljuje profesionalnost • omogućava nastavniku da pokaže novostečena znanja i vještine, ali tako da i drugi mogu učiti od njega • javno ističe povratne informacije dobijene od učenika koje se odnose na pozitivne znake profesionalnosti nastavnika • podstiče i podržava nastavnika da realizuje aktivnosti profesionalnog razvoja za svoje kolege • nalazi različite načine da nagradi svako unapređenje nastave • redovno daje povratnu informaciju o radu nastavnika i čini dostupnom informaciju o eksternoj evaluaciji rada nastavnika. 	<ul style="list-style-type: none"> • uvodi praksu kontinuiranog učešća u aktivnostima profesionalnog razvoja za sve nastavnike • redovno vrši uvid u dnevne pripreme i ukazuje na znake neadekvatnog planiranja • ne ignoriše nedostatak profesionalizma kod nastavnika • nasamo sa nastavnikom analizira negativne povratne informacije dobijene od učenika • razvija motivaciju nastavnika za profesionalni razvoj i pravilno ih usmjerava • ukazuje kako profesionalnost i priprema za nastavu pozitivno utiču na razvoj i postignuća djece/ učenika • podstiče eksperimentisanje sa novim idejama i ukazuje na vrijednost njihove primjene • ukazuje na to kako konstruktivna kritika poboljšava rezultate rada • stara se da nagrade ne budu samo novčanog karaktera • pokazuje na koji način se dalje može usavršavati i kakvu korist od toga može on sam imati • ukazuje na vezu između primjene novih znanja i vještina i poboljšanja stečenih tokom programa obuke i postignuća učenika.

NADOGRADUJE PRETHODNO ISKUSTVO	PODSTIČE ISTRAŽIVANJE	MJERI REZULTATE
ODLUKE BAZIRA NA ČVRSTIM DOKAZIMA	DUGOROČNO PLANIRA	PODRŽAVA COACHING I MENTORSTVO
PREPOZNAJE PROFESIONALNI RAZVOJ KAO VAŽAN DIO VIZIJE USTANOVE	RAZVIJA VJEŠTINE, ZNAJBE I STAVOVE	IDENTIFIKUJE STRUČNE OSOBE ZA NJEGOVU REALIZACIJU

U planiranju KPR-a direktori vaspitno-obrazovnih ustanova treba da imaju u vidu sljedeće faze:

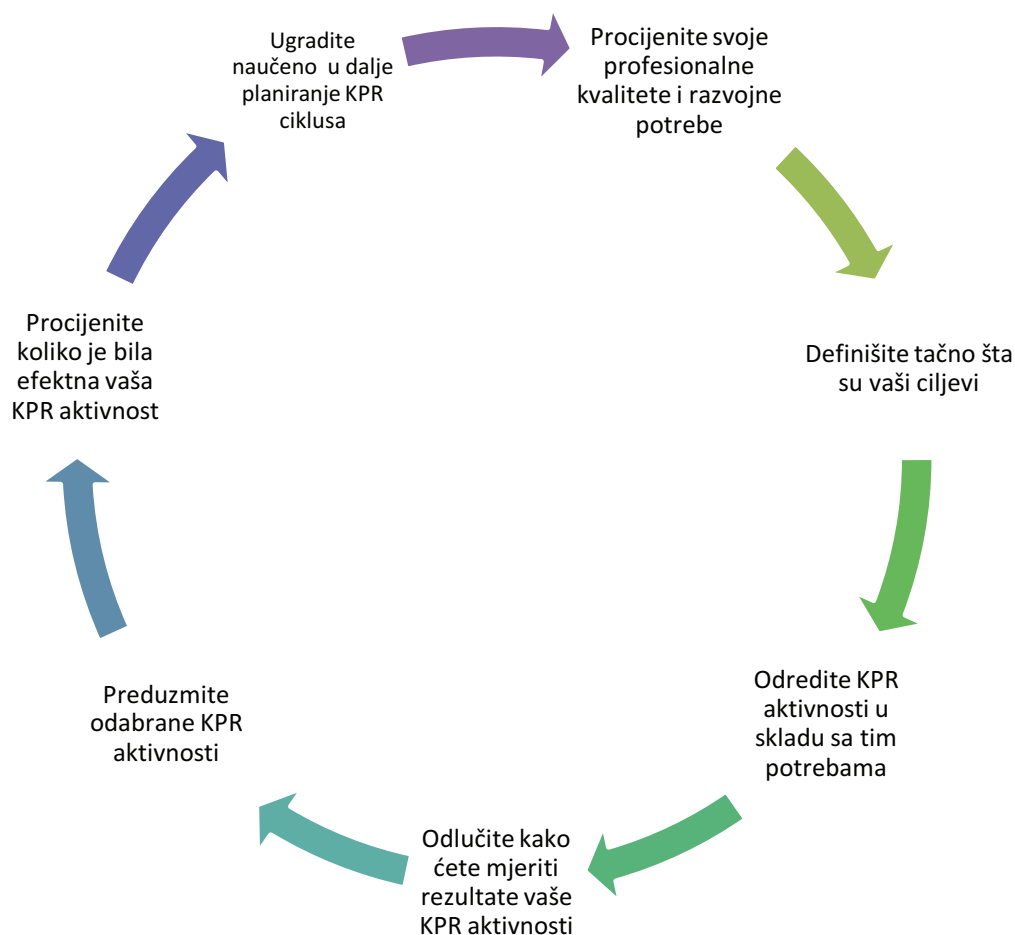
- 1. Svaka aktivnost obuke za KPR treba da bude isplanirana kao odgovor na jasno utvrđenu potrebu.** Ta utvrđena potreba mora da bude sagledana u „perspektivi”, kao dio šire strateške slike. Veze sa ranijim planskim dokumentima ili procesima (kao što su planovi za unapređivanje škole) treba da budu pažljivo razmotreni i opisani kako bi dobili a) koherentnije obrazovanje za učenike i b) bolje ishode za učenike u učionici.
- 2. Metodologija za procjenu potreba treba pažljivo i kreativno da se osmisli i razvije, kako bi vremenom došla do potpunije, preciznije i detaljnije „slike”.** KPR sa određenim ciljem je daleko efikasniji instrument nego KPR koji je neodređen, nema pravu svrhu i nije zasnovan na dokazima.
- 3. Procjenjivanje aktivnosti i programa za KPR je važan i složen proces sa više slojeva.** Kultura sklona refleksijama koja nagrađuje učenje i razvoj treba da se ohrabruje na svim nivoima. Preloman proces samoocjenjivanja počinje u onome ko uči – bilo da je u pitanju nastavnik ili škola. Treba razviti i koristiti samoevaluaciju i na pojedinačnom i na organizacionom nivou.
- 4. Planiranje „gdje želimo da stignemo” i „kako će to izgledati” kada dođemo do toga je važna premisa.** Kojim ishodima težimo (i zašto)? „Perspektiva” onoga „šta funkcioniše u učionici?” može ovdje da bude koristan oblik strukture. Pokušaj razjašnjenja naših ciljeva za učenje i razvoj je bitan preduslov za razmatranje planiranja metodologije za našu evaluaciju uticaja. Ovom procesu se na samom početku mora dati dovoljno značaja. Evaluacija mora biti neizostavni dio procesa planiranja, mora da bude „usađena” i ne treba je doživljavati kao nešto pridodato nakon što se KPR već odigrao.

5. Oba pristupa, i formativno i sumativno ocjenjivanje će trebati da se razmotre i koriste u procesu evaluacije uticaja svakog KPR. Vremensko planiranje ili pristup „prekretnice”, takođe, može biti od koristi (npr. „Kakvi će biti ishodi mjesec dana nakon KPR ili aktivnosti obuke?”; „Kakvi će ishodi biti 6 mjeseci nakon KPR ili aktivnosti obuke?”; „Kakav će uticaj biti 12 mjeseci nakon KPR ili aktivnosti obuke?” itd).

6. Razmatranje raznih ishoda (i povezanih, potencijalnih ključnih indikatora) zbog kojih je naš KPR osmišljen da ih dostigne i unaprijedi usmjeravaće nas u procesu odabira metodologije koju ćemo koristiti u pogledu procjene uticaja konkretne KPR aktivnosti. Ovo može da obuhvati portfolije nastavnika, dokumentaciju nastavnika za samoocjenjivanje, upitnike sa povratnim informacijama, zabilješke sa opservacija časova, podatke o prisutnosti (nastavnika i učenika), podatke o namjeni, standarde za učenike i ishode na času i na testovima/ispitivanju, strukturirane razgovore, video zapise, fotografske dokaze, istraživanje aktivnosti – čitav niz kvantitativnih i kvalitativnih metoda.

7. Određeni ishodi će biti lakše mjerljivi kao rezultat odvijanja KPR aktivnosti (npr. prisustvo tokom neke edukacije) dok će neke druge ishode biti teže izmjeriti (npr. nivo angažovanosti učesnika ili dugoročni uticaj obuke na njihove prakse u učionici). Kad su u pitanju slučajevi u kojima će biti teže izmjeriti ishode, treba to otvoreno da priznamo i da tražimo kreativna rješenja koja će odgovarati našim željenim ishodima. Previše je „lako” samo izmjeriti procjenu uticaja ishoda koji se mogu jasno utvrditi i kvantifikovati. Ovaj proces profesionalnog „ocjenjivanja i ispitivanja” sam po sebi može biti zaista uticajan instrument u promovisanju saradnje i u izgradnji samopouzdanje i nezavisne obrazovne zajednice.

Slika 1. Slijed ciklusa razvoja

8. Treba razmjenjivati informacije o ishodima složenog procesa evaluacije uticaja za svaku aktivnost KPR ili obuke i koristiti ih, kako bi:

- a. Vrednovali KPR ili aktivnosti obuke na pravi način;
- b. „Oblikovali” i demonstrirali ciklus „od plana do ocjene”;
- c. Podijelili i unaprijedili visoki kvalitet profesionalne prakse;
- d. Promovisali razmišljanje i učenje na nivou organizacije;
- e. Ojačali saradnju i rukovodstvo na svim nivoima;
- f. Promovisali visoka očekivanja i standarde kojima se teži;
- g. Unaprijedili kvalitet, opseg i koherentnost „KPR ponude”.

RAZLIČITI NAČINI EVALUACIJE RADA NASTAVNIKA

Značajan princip za evaluaciju nastavnika je obavezna upotreba dokaza iz više izvora. Postoje različiti načini za prikupljanje dokaza u pogledu kvaliteta nastavnika koji su dostupni i koji ne podrazumijevaju samo različite instrumente, nego i različite evaluatore, kao što su direktor škole, učenici, roditelji i sami nastavnici (i kroz samoevaluaciju i kroz evaluaciju kolega):

1. Opservacije časa
2. Portfolio nastavnika
3. Samoevaluacija
4. Evaluacija rada nastavnika od strane učenika
5. Evaluacija od strane kolega

Važno je da se dokazi iz više izvora skupljaju tokom dužeg perioda, **jer evaluacija rada nastavnika je proces koji traje, a ne događaj koji se samo jednom dešava.**

Opservacija časa

Opservacija časa je mjera određivanja kvaliteta nastavnika koja se veoma često koristi. Pruža direktni dokaz o onome što nastavnici rade i stoga je ključna komponenta sistema evaluacije nastavnika zasnovanog na učinku. Opservacije mogu da posluže i za formativne i za sumativne svrhe i, u zavisnosti od nivoa formalnosti, mogu je sprovoditi direktori škola, eksterni posmatrači kao što su inspektori ili kolege.

- Glavna prednost opservacije časa je pružanje direktnog dokaza o onome što nastavnici rade.
- Česte opservacije koje se sprovode tokom vremena od strane različitih posmatrača pružaju tačniju sliku o kvalitetu nastave nego pojedinačne opservacije.
- Pouzdanost opservacija časa se može pojačati kroz standardizaciju i rigoroznu obuku posmatrača.
- Instrumenti za opservaciju treba da pruže validnije mjere za utvrđivanje kvaliteta nastave, ako su usklađeni sa standardima nastave.
- Manje strukturirane forme opservacije časa, kao što je prolaženje kroz gradivo, mogu doprinijeti formativnoj evaluaciji nastavnika.
- Video zapisi opservacije časova mogu pružiti dokaze o napretku tokom vremena koji se može koristiti i za samoevaluaciju i za evaluaciju od strane eksternih posmatrača.

Portfolio nastavnika

Portoflio nastavnika je još jedna metoda koja se može koristiti za evaluaciju rada nastavnika.

Portoflio nastavnika je zbirka materijala prikupljenih od strane nastavnika kako bi izložili dokaze o svojim nastavnim praksama, školskim aktivnostima i napretku učenika koji pokazuje kakav su osvrst nastavnici imali i šta su naučili tokom procesa. Primjeri portfolio materijala uključuju planove časova nastavnika, rasporede, zadatke, ocjenjivanje, uzorke radova učenika, video zapise instrukcija i interakcije, refleksivno pisanje, poruke od roditelja i posebne nagrade ili priznanja.

Ima više prednosti portfolija nastavnika. Oni mogu:

- Osnažiti nastavnike da preuzmu inicijativu i da imaju aktivan glas u svojoj evaluaciji;
- Pružiti cjelovitu, autentičnu sliku rada nastavnika zasnovanu na dokazima tokom vremena i na taj način pružiti dobru osnovu za ocjenjivanje kompetencija nastavnika;
- Stimulisati razmišljanje i ohrabriti nastavnike da preduzmu aktivnosti kojima će se pozabaviti u određenim aspektima svog rada koje treba unaprijediti.

Kada se portfolio nastavnika koristi za evaluaciju nastavnika, treba:

- Pružiti jasne smjernice o svrsi, formatu, dužini i sadržaju portfolija.
- Specifikovati kako će se portfolio ocijeniti, uključujući i kriterijume za ocenjivanje.
- Obezbijediti adekvatnu obuku za evaluatore.
- Definisati težinu koju portfoliji imaju u procesu evaluacije nastavnika.
- Osigurati da portfoliji nastave imaju formativnu, ne samo sumativnu svrhu.
- Dati nastavnicima podršku koja im treba, naročito sa refleksivnom komponentom portfolija.
- Koristiti portolio da se dokumentuje ono što nastavnici obično rade, a ne samo kao proizvod sačinjen posebno za svrhu evaluacije nastavnika.
- Obezbijediti da vrijeme i troškovi vezani za sprovođenje evaluacije i kompletiranje portfolija budu srazmjerni raspoloživim resursima.

PROFESIONALNI PORTFOLIO

Kvalifikacije i iskustvo

Obrazovna kvalifikacija	☐ Diploma više škole ☐ Diploma osnovnih studija ☐ Master ☐ Doktor	Datum sticanja:
Stečena međunarodna kvalifikacija		
Jezička kompetencija – strani jezik (CEFR nivo)	A1 A2 B1 B2 C1 C2	Da li je nivo sertifikovan?
Godine iskustva u nastavi:		
Djeca/učenici su uzrasta	☐ 1-5 ☐ 6-10 ☐ 11-14 ☐ 15-18	

Eksterna evaluacija i samoevaluacija

Samoevaluacija je vrsta vrednovanja koja analizira 8 standarda odnosno komponenata kompetencija nastavnika i nivoe na kojima su te kompetencije ostvarene. Postoje četiri nivoa: 1) upoznavanje, 2) razumijevanje, 3) primjenjivanje i 4) integrisanje. Vidjeti prilog 7.10. za detaljnije objašnjenje. Ova analiza je osnova za identifikovanje ciljeva profesionalnog razvoja.

Samoevaluacija Procijenite svoj nivo svih osam standarda za nastavnike	S 1 nivo	S 2
	S 3	S 4
	S 5	S 6
	S 7	S 8
Posljednja eksterna evaluacija	Usmena povratna informacija:	

Lični plan profesionalnog razvoja

Na osnovu samoevaluacije, povratne informacije kolega, stručnih saradnika, direktora, nadzornika i ličnih stremljenja, navedite svoje kratkoročne, srednjoročne i dugoročne razvojne ciljeve i očekivane ishode učenja učenika

	Razvojni ciljevi: Šta želim da poboljšam u svom radu i zašto?	Kako ću izmjeriti postignuto? Koje dokaze imam za to?
Kratkoročni cilj (narednih 1-3 mjeseca)		
Srednjoročni cilj (narednih 6-12 mjeseci)		
Dugoročni cilj (narednih 1-2 godine)		
Komentar		

* Profesionalni razvoj na nivou škole/vrtića, Priručnik za nastavnike u školama, predškolskim ustanovama i domovima učenika, treće, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zavod za školstvo, Podgorica, 2017, str. 76

AKTIVNOSTI PROFESIONALNOG RAZVOJA

Programi stručnog usavršavanja

Vrsta programa:

Konferencije

Kursevi

Vebinari

Radionice

Seminari

Online kursevi

Nastavni resursi

Koje resurse koristim da bih se informisao/la o inovacijama u profesiji (globalni i nacionalni nivo) i prilagodio/la svoj rad potrebama učenika u XXI vijeku?

Obrazovne strategije

Stručna literatura
(knjige, časopisi, zbornici...)

Vebsajtovi

Profesionalno umrežavanje

Članstvo u profesionalnom
udruženju

Stručni forumi

Lični blog

Održane hospitacije

Učenje od kolega

Objavljeni članci

Projekti

Održane prezentacije

Refleksivna praksa

Zapažanja iz refleksivnog
dnevnika

Povratna informacija nakon
opservacije časa, preduzete
aktivnosti i analiza postignutog

Akciona istraživanja

Liderstvo i napredovanje u karijeri

Učešće u radnim grupama

Objavljeni naučni radovi ili
istraživanja

Realizovani programi stručnog
usavršavanja

Mentorstvo nastavniku
pripravniku

Izlaganje na konferencijama:

Učešće u strateškim projektima

Dodatna napomena

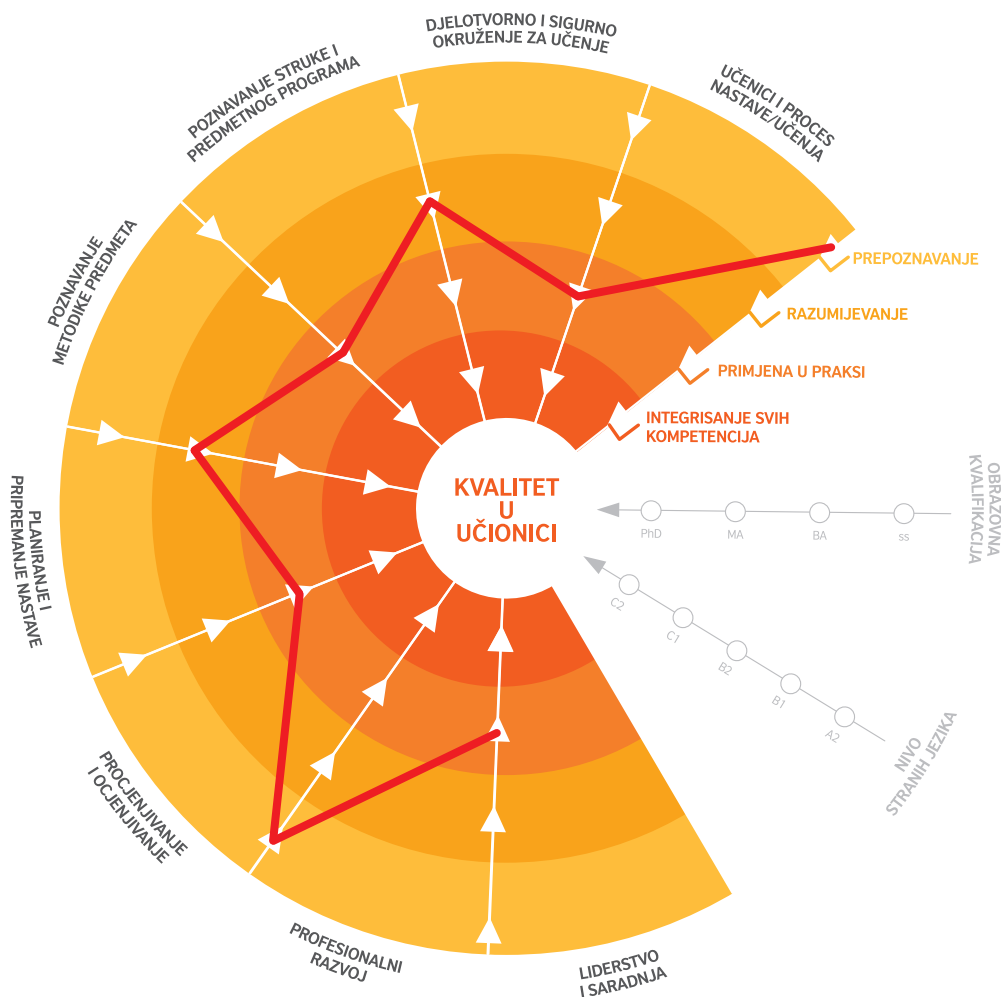
Samoevaluacija

Samoevaluacija je proces kroz koji pojedinci ocjenjuju svoje kompetencije. U nastavi, priznata je kao važan dio profesionalnog razvoja nastavnika, a takođe može doprinijeti evaluaciji nastavnika.

Samoevaluacija daje nastavnicima jači osjećaj uključenosti u proces evaluacije i može imati pozitivan uticaj na motivaciju nastavnika. Takođe, pošto sadrži informacije o znanju nastavnika i onome što oni obično rade, samoevaluacija može da pruži realniju sliku o kompetencijama nastavnika nego što to može samo jedna opservacija časa.

Instrument za samoevaluaciju sastoji se od strukturiranog upitnika podijeljenog na osam standarda kompetencija. Njegov cilj je da pokrene razmišljanja nastavnika o njihovoj praksi i ohrabri ih da ocijene sebe u skladu sa četiri nivoa razvoja kompetencija. Štaviše, na osnovu rezultata, nastavnici osmišljavaju „sopstveni točak samoevaluacije” koji sadrži informacije o njihovom profesionalnom razvoju.

Slika 2: Okvir kompetencija nastavnika – primjer samoevaluacije

UPITNIK ZA SAMOEVALUACIJU RADA NASTAVNIKA

Nivo ostvarenosti standarda/ potkomponente standarda	Opis nivoa
prepoznavanje	Nastavnici su upoznati sa određenim standardom odnosno njegovim potkomponentama i mogu da ga prepoznaju u nastavnoj praksi, ali ga ne primjenjuju.
razumijevanje	Nastavnici posjeduju znanja koja su potrebna za razumijevanje značaja standarda odnosno njegovih potkomponenti, ali ih ne primjenjuju u praksi.
primjenjivanje	Nastavnici imaju potrebna znanja, vještine i izgrađenje stavove vezano za standard odnosno njegove potkomponente i u praksi to primjenjuju, ali ne u kontinuitetu.
integriranje	Standardi, odnosno njegove potkomponente, integrirane su u nastavnu praksu i sastavni su dio svakodnevne nastavne prakse.

Procijenite u kojoj mjeri ste dostigli pojedine elemente standarda
(unesite znak X u odgovarajuću kolonu)

Standardi	Potkomponente standarda	NIVO			
		unesite znak X u odgovarajuću kolonu			
		1	2	3	4
Standard 1: Učenici i proces nastave i učenja	Uzimanje u obzir razvojnih karakteristika učenika prilikom planiranja i organizovanja nastave				
	Davanje pravovremenih i odgovarajućih uputstava učenicima				
	Uvažavanje predznanja učenika				
	Korišćenje različitih resursa u skladu sa interesovanjima i potrebama učenika (ICT i drugo)				
	Podsticanje razvijanja različitih vrsta pismenosti				
	Razvijanje vještine saradnje, komunikacije, razmjene mišljenja i ideja, rješavanja konflikata i pravljenja kompromisa				
	Postavljanje zadataka različitog nivoa zahtjevnosti				
	Osposobljavanje učenika za samostalno učenje				
	Organizovanje nastavnog procesa usmjerenog na ishode učenja				
		1	2	3	4
Standard 2: Djelotvorno i sigurno okruženje za učenje	Saradnja sa učenicima, porodicama učenika i kolegama sa ciljem stvaranja pozitivne klime i bezbjedne sredine za učenje				
	Kreiranje sredine za učenje koja omogućava aktivno uključivanje svih učenika				
	Uvođenje pravila i rutina za ponašanje u učionici, školi i školskom dvorištu				
	Poštovanje i odgovornost u odnosu na različite vrijednosti i stavove koje učenici donose u školu				
	Podržavanje saradnje učenika u direktnom kontaktu i u virtuelnom okruženju primjenom vještina uspješne međusobne komunikacije				

* Profesionalni razvoj na nivou škole/vrtića, Priručnik za nastavnike u školama, predškolskim ustanovama i domovima učenika, treće, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zavod za školstvo, Podgorica, 2017, str. 86

		1	2	3	4
Standard 3: Poznavanje struke i predmetnog programa	Upućenost u sve oblasti svog predmeta i predmetnog programa				
	Poznavanje i predstavljanje novih naučnih ideja i dostignuća u svojoj struci				
	Individualiziranje nastave				
	Dostupnost i razumljivost stručne terminologije učenicima i otklanjanje nerazumijevanja				
	Demonstriranje korišćenja različitih izvora informacija				
	Upućivanje učenika na različite izvore informacija i njihovo korišćenje, kao i na procjenu kvaliteta i etičnosti informacija				
	Korišćenje standardnog crnogorskog jezika, bez obzira na to koji predmet nastavnik predaje				
	Efikasno i uspješno korišćenje obrazovne tehnologije				
	Demonstriranje i promovisanje različitih vrsta pismenosti				
	Podsticanje sveukupnog razvoja učenika kroz razvoj ljubavi prema naučnoj istini i naučnom pogledu na svijet				
	Identifikovanje i korišćenje vaspitnih potencijala svog predmeta/ nastave za razvoj ličnosti učenika				
		1	2	3	4
Standard 4: Poznavanje metodike predmeta	Podsticanje razumijevanja, analiziranja i vrednovanja nastavnih sadržaja iz različitih perspektiva da bi se postigli ciljevi učenja				
	Korišćenje različitih i raznovrsnih metoda, tehnika i oblika rada				
	Korišćenje nastavnih sredstava, nastavnih materijala i tehnologija prilagođenih prirodi predmeta i stalno inoviranje procesa nastave/učenja				
	Uključivanje ICT-a u proces sticanja znanja i vještina				
	Podsticanje učenika da stvaraju originalne radove iz oblasti predmeta koji predaje				
	Podsticanje učenika da primjenjuju saznanje postupke relevantne za predmet				
	Razvijanje i podrška čitalačke pismenosti unutar svog predmeta				
	Pronalaženje strategija i postupaka za prevazilaženje tipičnih grešaka učenika				
	Razvijanje i uvođenje projekata u okviru kojih učenici rješavaju probleme kroz interdisciplinarni pristup				
	Procjenjivanje uspješnosti primijenjenih nastavnih metoda, tehnika i oblika rada, kao i materijala i nastavnih sredstava i promjena sopstvene prakse u skladu sa procjenom				
	Podsticanje primjene stečenih znanja uz kreiranje odgovarajućih situacija učenja				

		1	2	3	4
Standard 5: Planiranje i pripremanje nastave	Planiranje se oslanja na prethodna znanja i iskustva učenika				
	Redovno i detaljno pripremanje za redovnu, dopunsku i dodatnu nastavu i vannastavne aktivnosti				
	Izbor odgovarajućih i raznovrsnih metoda, tehnika i oblika rada, kao i nastavnih sredstava prilagođenih sadržaju, ciljevima učenja i učenicima sa kojima radi				
	Planiranje adekvatnog slijeda aktivnosti učenika za neposrednu realizaciju časa				
	Dobro procjenjivanje vremena potrebnog za realizaciju ciljeva učenja				
	Redovno planiranje načina procjene i ocjene znanja učenika (na godišnjem i mjesečnom nivou, kao i na nivou nastavnog časa)				
	Planiranje domaćih zadataka i drugih aktivnosti kako bi se utvrdilo i proširilo znanje i razumijevanje koje su učenici stekli				
	Sistematsko osvrtnanje na djelotvornost nastave i nastavnih pristupa koje se koriste				
	Procjenjivanje djelotvornosti sopstvenog planiranja i unapređivanje u skladu sa procjenom				
	Upravljanje časom sa ciljem stvaranja prijatnog ambijenta za učenje i uslova za realizaciju ciljeva				
	Ciljno planiranje i kontinuirano realizovanje aktivnosti usmjerenih na razvoj socio-emocionalnih vještina i vještina za XXI vijek				
		1	2	3	4
Standard 6: Procjenjivanje i ocjenjivanje	Upoznavanje učenika sa jasnim kriterijumima ocjenjivanja i praćenja njihovog rada, dosljedno pridržavanje kriterijuma uspješnosti				
	Pomoć učenicima da izgrade vlastite kriterijume i autonomno ocjenjuju svoj rad i rad i učenje drugih učenika				
	Adekvatno korišćenje formativnog i sumativnog ocjenjivanja radi pružanja podrške učenicima i dokumentovanja učenja i napretka				
	Korišćenje relevantnih podataka za praćenje napretka učenika, postavljanje ciljeva učenja i u skladu sa tim planiranje narednih koraka				
	Redovno vođenje evidencije o svakom učeniku kako bi se podržalo, dokazalo i dokumentovalo njegovo napredovanje u učenju				
	Redovno pružanje povratne informacije učenicima o postignućima, i usmeno i pisano				
	Podsticanje učenika da sami procjenjuju svoje znanje i postavljaju ciljeve svog učenja				
	Analiziranje rezultata dobijenih na osnovu procjenjivanja i ocjenjivanja i njihovo korišćenje za unapređivanje procesa nastave i napredovanje učenika				
	Pripremanje učenika za različite tehnike procjenjivanja s ciljem da uvide da su one oblici podrške njihovom učenju				

		1	2	3	4
Standard 7: Profesionalni razvoj	Korišćenje svih mogućnosti za cjeloživotno učenje sa ciljem usavršavanja znanja i vještina potrebnih za unapređivanje vaspitno-obrazovnog procesa				
	Kontinuirano sticanje, proširivanje i produbljivanje stručnih i metodičkih znanja i znanja iz drugih oblasti sa ciljem unapređivanja procesa učenja i postignuća učenika				
	Aktivno učestvovanje u aktivnostima profesionalnog razvoja unutar škole				
	Aktivno učestvovanje u profesionalnim aktivnostima van škole				
	Promišljanje o sopstvenom radu na osnovu prikupljenih dokaza, njegovim dobrim stranama i onome što treba mijenjati i unaprijediti				
	Kontinuirano evaluiranje sopstvenog rada, samostalno i u saradnji sa kolegama u školi i van nje, kao i stručnim službama škole – na osnovu opservacija časova, analiza postignuća učenika i svih ostalih aspekata profesionalnog angažovanja				
	Uspostavljanje i održavanje dobrih profesionalnih odnosa s kolegama (razmjena informacija i iskustava, stručne literature, davanje i prihvatanje savjeta i pružanje podrške u rješavanju problema u školi i van nje				
	Korišćenje ICT-a za učešće u radu formalnih i neformalnih profesionalnih grupa, mreža i foruma				
	Mijenjanje sopstvene prakse na osnovu podataka zasnovanih na eksternoj evaluaciji i istraživanjima				
		1	2	3	4
Standard 8: Liderstvo i saradnja	Korišćenje različitih tehnologija i oblika komunikacije za stvaranje zajednice koja povezuje učenike, roditelje, nastavnike i ostale profesionalce u školi i van nje sa ciljem stvaranja boljih uslova za napredovanje učenika				
	Preuzimanje leaderske uloge u školi, lokalnoj i široj zajednici kojom podržava interese učenika, škole, zajednice i profesije				
	Preuzimanje aktivne uloge u radu stručnih tijela i timova, analizi sopstvenog rada i rada svojih kolega (na osnovu podataka zasnovanih na planiranju nastavnog procesa, praćenju postignuća svakog učenika, opservaciji časova i učešću u vannastavnim aktivnostima i aktivnostima profesionalnog razvoja)				

Evaluacija nastave od strane učenika

Evaluacija nastave od strane učenika:

- predstavlja značajan izvor povratnih informacija za nastavnike;
- može doprinijeti poboljšanju kvaliteta nastave i omogućiti da se čuje glas učenika;
- efikasan je način prikupljanja povratnih informacija učenika.

Postoje argumenti da od učenika treba tražiti evaluaciju samo onih aspekata nastave za koje su kvalifikovani da ocijene. Aspekti nastave za koje se smatra da su učenici kvalifikovani da ocjenjuju su, između ostalog, entuzijazam nastavnika, organizacija kursa, pravičnost prilikom ispitivanja, odnos nastavnika prema učenicima i koliko su jasna objašnjenja nastavnika.

Evaluacija nastave od strane učenika može da pruži validne ocjene kvaliteta nastave: kada se koriste dobro osmišljeni instrumenti;

- evaluacije učenika ne bi trebale da imaju veliku težinu (*Benton i Ryalls, 2016 sugerišu 30 – 50 %*) i trebalo bi da se koriste zajedno sa drugim mjerama;
- treba da se sprovedu više puta tokom određenog vremenskog perioda;
- treba da uzmu u obzir socioobrazovni kontekst u kojem će se koristiti.

Evaluacija od strane kolega

Evaluacija kolega je proces u kojem nastavnika ocjenjuju drugi nastavnici, a ne direktor škole ili eksterni evaluator. Na primjer, opservaciju časa jednog nastavnika mogu da rade kolege. Evaluacija kolega je zasnovana na uverenju da nastavnici imaju znanje da ocijene kompetencije svojih kolega; stoga je važno da nastavnici prođu obuku za evaluaciju kolega, kao i da, pored toga, imaju adekvatne resurse.

EVALUACIJA UTICAJA AKTIVNOSTI PROFESIONALNOG RAZVOJA NA NASTAVU/UČENJE⁴

Sastavni dio aktivnosti profesionalnog razvoja je konitnuirana i sistematska evaluacija samog procesa kako bismo identifikovali kakve promjene su se desile kao rezultat profesionalnog razvoja i da li su postavljeni ciljevi ostvareni. Kontinuirana evaluacija je važna zbog mogućnosti korekcije pristupa u samom procesu i stoga ne smije biti pojedinačni događaj koji se realizuje po završetku same aktivnosti.

Osnovni cilj aktivnosti profesionalnog razvoja jeste poboljšanje postignuća učenika kao rezultat promjena u nastavnoj praksi. Promjena podrazumijeva sticanje novih znanja i vještina, što može biti relativno lako. Daleko kompleksniji korak jeste adekvatna primjena novostečenih znanja i vještina. Da bi se takva primjena i desila, potrebno je vrijeme, pa se ne može očekivati da realizovana aktivnost profesionalnog razvoja odmah dovede do dugoročne promjene u nastavi/učenju. Stoga uloga evaluacije nije samo u dobijanju informacija o uticaju profesionalnog razvoja, nego i u tome na koji se način može unaprijediti kvalitet aktivnosti profesionalnog razvoja.

Evaluacija profesionalnog razvoja treba da odgovori na dva osnovna pitanja:

1. Da li profesionalni razvoj mijenja nastavnu praksu?
2. Kako znamo da aktivnosti profesionalnog razvoja zaista dovode do poboljšanja postignuća učenika?

Da bismo mogli da koristimo evaluaciju kao mehanizam za stalno unapređenje profesionalnog razvoja, potrebno je razmotriti sljedeće:

1. Šta želimo da promijenimo i kako da tu promjenu uočimo? (Kvalitetno urađena analiza potreba služi za identifikovanje ciljeva učenja koji se onda ostvaruju kroz aktivnosti profesionalnog razvoja; evaluacija daje informaciju da li su i na kom nivou ciljevi ostvareni)
2. Kako to možemo ostvariti? (odabir aktivnosti profesionalnog razvoja)
3. Kako se aktivnosti odvijaju? (prikupljanje informacija i praćenje realizacije aktivnosti)
4. Kakvi su rezultati? (procjena kratkoročnih i dugoročnih promjena)
5. Šta se može uraditi sa rezultatima? (razmatranje opcija i donošenje odluka)

Koji instrumenti će se koristiti za prikupljanje podataka u mnogome zavisi od vrste aktivnosti profesionalnog razvoja koju evaluiramo. Prije odabira instrumenata potrebno je uzeti u obzir sljedeće: a) Koji instrumenti su adekvatni za dati nivo evaluacije (npr. reakcija, ponašanje, rezultati...); b) Koji instrumenti su adekvatni za datu aktivnost profesionalnog razvoja? (radionice, akciono istraživanje, saradničko učenje, opservacija...)

⁴ Profesionalni razvoj na nivou škole/vrtića, Priručnik za nastavnike u školama, predškolskim ustanovama i domovima učenika, treće, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zavod za školstvo, Podgorica, 2017, str. 39.

Nije jednostavno odgovoriti na ova pitanja. Svaki instrument ima i prednosti i nedostatke. Da bi se izmjerila promjena koju je aktivnost profesionalnog razvoja proizvela i koji je njen rezultat, potrebna je neka vrsta mjerenja prije i nakon aktivnosti. Preporučuje se korišćenje više instrumenata jer to omogućava sveobuhvatnu i validnu evaluaciju. Mogu se koristiti sljedeći instrumenti: upitnik, strukturirani intervju, procjena postignuća učenika, povratna informacija od strane učenika, testiranje, opservacija časova, samoprocjena.

Modeli evaluacije profesionalnog razvoja

U literaturi se najčeće pominju četiri modela evaluacije profesionalnog razvoja: modeli Kirkpatrika, Gaskija, Klark-Holingsvorta i logički model. Svaki od navedena četiri modela daju prikaz kako učenje nastavnika, postignuća učenika i profesionalni razvoj utiču jedni na druge.

1. **Kirkpatrikov model** primjenjivan je za obrazovne i poslovne kontekste od pedesetih godina prošlog vijeka i najviše je primjenjivan za evaluaciju programa obuke. Sastoji se od četiri nivoa evaluacije: reakcija, učenje, ponašanje i rezultati.

Kirkpatrikov model evaluacije profesionalnog razvoja

Nivo	Indikator	Instrument
1. Reakcija	O čemu su učesnici razmišljali? Kako su se osjećali tokom seminara?	Formular za evaluaciju, ankete, upitnici...
2. Učenje	Usvojena nova znanja i vještine	Intervjui, opservacije, testovi... (nakon obuke)
3. Ponašanje	U kojoj mjeri je naučeno implementirano (promjene u ponašanju i unapređenje vještina)	Intervjui, opservacije tokom ili nakon određenog vremenskog perioda
4. Rezultati	Mjerenje efekata obuke na radnu sredinu i radnu uspješnost	Eksterna i interna evaluacija, procjena uspješnosti rada...

Po ovom modelu promjena u nastavnoj praksi posljedica je sticanja novih znanja u toku pohađanja programa obuke.

2. **Gaskijev model** se zasniva na Kirkpatrikovom modelu i namijenjen je isključivo obrazovnom kontekstu. Gaski smatra da nastavnici mijenjaju svoje stavove i vjerovanja mijenjajući svoju praksu i razmišljajući o rezultatima.

Gaskijeva teorija promjene

Profesionalni razvoj	Promjene u nastavnoj praksi	Promjene u postignućima učenika	Promjene u stavovima i vjerovanjima nastavnika

Gaski, takođe, smatra da Kirkpatrikov model ne uzima u obzir ulogu resursa i ustanove u profesionalnom razvoju nastavnika, pa je dodao još jedan nivo – promjene i podrška u obrazovno-vaspitnoj ustanovi, čime je omogućeno sticanje uvida u to koliko su nastavnicima dostupni resursi i institucionalna podrška da bi primijenili nove ideje.

Nivo evaluacije	Pitanja	Kako prikupiti informacije?	Šta se mjeri?
Reakcija učesnika	Kakav je opšti utisak?	Upitnik na kraju aktivnosti Fokus grupe Intervjui Lični dnevници učenja Profesionalni portfolio Povratna informacija za ustanovu Povratna informacija za kolege: sastanci aktiva	Početno zadovoljstvo datom aktivnošću Da li ovu aktivnost treba ponoviti?
Učenje učesnika	Da li su naučili šta je planirano?	Ocjenjivanje Demonstracija Refleksija Portfolio	Nova znanja i vještine
Promjene i podrška u obrazovno-vaspitnoj ustanovi	Koji je uticaj na ustanovu? Da li su bili dostupni neophodni resursi? Da li je bilo mentorstva i podrške individualnom učenju?	Upitnici Zapisnici sa sastanaka Intervjui Fokus grupe	Podrška ustanove
Primjena naučenog	Da li se novo znanje primjenjuje?	Primjena novih materijala i nastavnih tehnika, upitnici, intervjui, refleksija, opservacija, portfolio	Stepen i kvalitet primjene
Postignuća/ishodi učenika	Kakav je uticaj na učenike? Da li su poboljšana postignuća učenika? Da li je to imalo uticaja na dobrobit učenika? Da li je smanjeno izostajanje učenika?	Rezultati učenika Upitnici Portfolio učesnika Fokus grupe	Postignuća i ishodi učenika Stavovi, vještine i ponašanje

3. **Klark-Holingsvortov model** – Klark i Holingsvort u svom modelu ne primjenjuju linearni hijerarhijski model Kirkpatricka i Gaskija, već koriste distributivni pristup i njihov model se zasniva na domenima. Polazi se od toga da se proces promjena u radu nastavnika može inicirati kao posljedica promjena u bilo kom od domena, umjesto da se to odvija po nivoima linearno. Po njihovom modelu nastava je pod uticajem sljedećih domena: nastavna praksa tj. ponašanje, lični domen tj. stavovi i vjerovanja, domen posljedica tj. vjerovanje o tome šta će se desiti kao rezultat aktivnosti profesionalnog razvoja i spoljašnji domen tj. šta je izvor novih informacija koje mogu uticati na praksu.

Po njegovom modelu do promjene dolazi posredovanjem procesa refleksije i djelovanja. Tako promjena u jednom domenu podstiče nastavnika da razmišlja kritički o svojoj nastavi i mijenja druge domene. Međutim, ovaj proces refleksije i mijenjanja zavisi i od sredine u kojoj se odvija promjena i odnosi se na podršku ili prepreke sa kojima se nastavnik susreće. Sličan je Gaskijevom nivou promjene i podrške unutar ustanove. Mada nije eksplicitno napravljen kao model za evaluaciju profesionalnog razvoja, Klark-Holingsvortov model je moguće koristiti kao sredstvo koje može olakšati procjenu djelotvornosti aktivnosti profesionalnog razvoja.

4. **Logički model** se koristi za uspostavljanje odnosa između ciljeva profesionalnog razvoja, rezultata i očekivanih ishoda, kao i indikatora koji mjere da li su ti ishodi postignuti.

Pod rezultatima se podrazumijevaju kvantitativni podaci u odnosu na aktivnost profesionalnog razvoja (npr. broj nastavnika koji je učestvovao u aktivnostima, broj učenika kojima ti nastavnici predaju) i proizvodi te aktivnosti (materijali nastali tokom aktivnosti: dnevne pripreme, radni listovi i slično). Ovakvi rezultati ne podrazumijevaju promjenu ili uticaj. Međutim, ishodi predstavljaju promjene koje su nastale kao posljedica aktivnosti profesionalnog razvoja, ali su određeni i mjerljivi. Na primjer, nastavnik je stekao određeni fond novih znanja ili je razvio određenu vještinu, a učenici su poboljšali svoja postignuća u određenoj oblasti. Odnos između rezultata i ishoda predstavljen je u tabeli 11.

Odnos između rezultata i ishoda

Rezultati	Ishodi
Broj učenika kojima predaje nastavnik učesnik u aktivnostima profesionalnog razvoja	Učenici pokazuju poboljšanja u postignućima
Broj nastavnika koji je učestvovao u aktivnostima profesionalnog razvoja	Nastavnik pokazuje da je stekao nova znanja/ vještine

Pod mjerenjem se podrazumijeva procjena da li su očekivani ishodi ostvareni i u kojoj mjeri. Za to se koriste različiti instrumenti (upitnici, postignuća učenika, opservacija časa, intervjui...). Važno je istaći da je potrebno primjenjivati princip triangulacije⁵. Nakon prikupljenih podataka vrši se njihova analiza na osnovu koje se može utvrditi kakav je odnos između aktivnosti profesionalnog razvoja i očekivanih ishoda.

Prikazani modeli zahtijevaju razmatranje različitih podataka i nude okvir za sumativnu i formativnu evaluaciju. Formativna evaluacija se odvija tokom realizacije aktivnosti da bi se stekao uvid u to kako se sama aktivnost odvija. Takođe, i da bi se prikupile informacije koje se mogu koristiti tokom njene ponovne realizacije, a naročito da bi se stekao uvid u to kako se mijenja učenje i nastavna praksa učesnika. Sumativna evaluacija se odvija nakon realizovanih aktivnosti profesionalnog razvoja, da bi se odredila njihova ukupna efektivnost. Ona je više usmjerena na postignuća/ishode učenika kako bi se sagledao ukupni uticaj aktivnosti profesionalnog razvoja nastavnika.

Na odabir modela i potrebnih resursa za proces evaluacije utiče i to da li je u pitanju formativna ili sumativna evaluacija.

Uporedni prikaz tri modela evaluacije

Oblast evaluacije	Gaski	Kirkpatrik	Klark-Holingsvrt
Povratna informacija učesnika	Reakcija učesnika	Reakcija	/
Učenje učesnika	Učenje učesnika	Učenje	Lični i spoljašnji domen
Kontekst ustanove	Podrška i promjena u ustanovi	/	Sredina promjene
Primjena naučenog	Učesnici koriste nova znanja i vještine	Ponašanje	Domen prakse
Ishodi učenika	Ishodi učenja učenika	Rezultati	Domen posljedica

Kada se ovi modeli svedu na najvažnije komponente, njihov cilj je da odrede da li profesionalni razvoj dovodi do promjena u nastavnoj praksi i ako je odgovor pozitivan - da li te promjene utiču na postignuća učenika. U literaturi o evaluaciji upoređivanje je osnovni metod koji se koristi da bi se izmjerila promjena. Tako Killion (2008) nudi pregled najčešćih vrsta upoređivanja koje se koriste u evaluaciji uticaja.

.....
⁵ Komplementarnost kao bitan princip naučnog istraživanja koji obuhvata upotrebu više relevantnih izvora podataka više metoda za prikupljanje i analizu, više teorijskih pristupa i više istraživača.

Vrste upoređivanja koje se koriste u evaluaciji uticaja

Vrsta upoređivanja	Opis
Individualno upoređivanje	Upoređivanje rezultata istog pojedinca prije i nakon intervencije.
Kohortno upoređivanje	Upoređivanje rezultata iste grupe prije i nakon intervencije.
Panelno upoređivanje	Upoređivanje rezultata nakon intervencije iste grupe iz dvije različite godine (učenici jednog razreda u jednoj i narednoj školskoj godini).
Selektivno upoređivanje	Upoređivanje rezultata između kontrolne grupe i grupe koja je bila izložena intervenciji, prije i nakon intervencije.

Proces prikupljanja podataka može biti pojednostavljen ako su tehnike i instrumenti pilotirani na maloj grupi i ako su evaluatori obučeni kako da ih koriste. Evaluatori treba da poznaju kako se odvijaju promjene (teorija promjene) da bi odlučili koju vrstu podataka treba prikupiti. Bez obzira na izvore podataka, potrebno je da evaluatori znaju odgovor na sledećih pet pitanja:

1. Da li se zaista prikupljaju podaci koji su planirani da se prikupe?
2. Na koje probleme se nailazi u procesu prikupljanja podataka i kao se problemi mogu prevazići?
3. Koje još podatke je potrebno prikupiti?
4. Kako teče sam proces prikupljanja podataka?
5. Kako se može obezbijediti stalnost i preciznost u procesu prikupljanja podataka?

Kilion ističe da je jako važno da se planira ko će prikupljati podatke, gdje će podaci biti prikupljeni, kada će se prikupljati i kako će se to uraditi.

Strategije i instrumenti za prikupljanje podataka za evaluaciju uticaja

Povratna informacija učesnika – I Kirkpatrick i Gaski smatraju da učesnici u aktivnostima profesionalnog razvoja treba da daju povratnu informaciju o samoj aktivnosti. Kirkpatrick ističe tri glavne oblasti koje evaluatori treba da istraže:

1. zadovoljstvo – steći uvid u to koliko se učesnicima dopala aktivnost;
2. uključenost – izmjeriti u kom stepenu su učesnici bili aktivno uključeni i koliko su doprinijeli realizaciji aktivnosti;
3. relevantnost – zajedno sa učesnicima istražiti mogućnosti za primjenu naučenog u njihovom svakodnevnom radu.

Za ovaj nivo i Kirkpatrick i Gaski koriste upitnike i ankete. Kirkpatrick ističe da instrumenti treba da omoguće evaluatorima kvantifikovanje podataka (npr. 60% ispitanika smatra da...), ali i kvalitativne povratne informacije iz pisanih komentara i sugestija. Slično tome, Gaski preporučuje korišćenje upitnika u kombinaciji sa skalama procjene Linkertovog tipa i pitanja otvorenog tipa. Oba autora predlažu liste pitanja kako bi se procijenila reakcija učesnika.

Primjeri pitanja kojima se može procijeniti zadovoljstvo učesnika

Gaski	Kirkpatrik
Da li se obuka dopala učesnicima? Da li su na koristan način proveli vrijeme? Da li su materijali bili korisni? Da li su aktivnosti dobro planirane i smislene? Da li voditelj posjeduje znanja i da li je od pomoći? Da li učesnici smatraju da su informacije od koristi? ...	Da li učesnici smatraju da je aktivnost bila vrijedna njihovog vremena? Da li smataju da je bila uspješna? Koje su najvažnije/jake strane aktivnosti? Koji su najveći nedostaci? Da li im se dopala prostorija u kojoj se aktivnost održavala? Da li je način prezentacije bio adekvatan? Da li je rad odgovarao njihovom stilu učenja? ...
<p><u>Pitanja vezano za uslove u kojima se aktivnost održava:</u></p> Da li je osvježenje adekvatno? Da li temperatura u prostoriji odgovarajuća? Da li su stolice udobne? ...	

Učenje učesnika – Ovi modeli podstiču evaluatore da istražuju koja znanja i vještine su učesnici stekli, da li je to stečeno direktno tokom aktivnosti ili indirektno kroz refleksiju i promjene u različitim domenima. Tako npr. Klark i Holingsvort ističu važnost stavova i vjerovanja učesnika, dok Kirkpatrik eksplicitno podstiče evaluatore da mjere stavove, samopouzdanje i posvećenost pored znanja i vještina. Tih pet različitih oblasti učenja vidljive su u tabeli koja slijedi:

Stavovi i vjerovanja učesnika

Oblast učenja	Opis
Znanja	Ja to znam.
Vještine	Mogu da to uradim odmah.
Stavovi	Vjerujem da bi bilo korisno da to primijenim u svom radu.
Samopouzdanje	Mislím da to mogu primijeniti.
Posvećenost	Namjeravam da to uradim/primijenim.

Gaski ima jedno sveobuhvatno pitanje za ovaj nivo: Da li su učesnici stekli planirana znanja i vještine? Stoga on predlaže korišćenje instrumenata u skladu sa ciljevima aktivnosti profesionalnog razvoja koji zahtijevaju da učesnici ponude dokaze o tome šta su naučili, kroz:

- kvizove i testove;
- demonstriranje vještina;
- pisanu i usmenu refleksiju;
- portfolio koji se popunjava tokom aktivnosti.

U literaturi se, takođe, ukazuje da se nivoi mogu evaluirati pomoću pisane i usmene refleksije i da intervjui mogu ponuditi i kvantitativne i kvalitativne podatke. Warren je koristio sljedeće instrumente da procijeni učenje nastavnika i učenika (2008/2009):

- intervjui koji su sprovedeni sa nastavnicima nakon šestomjesečne obuke i ponovo nakon 18 mjeseci;
- podaci iz protokola za opservaciju časa;
- video zapisi časova;
- intervjui sa učenicima nakon svakog ciklusa obuke.

Kontekst ustanove – Istražuje se širi kontekst u kome se profesionalni razvoj i nastavna praksa odvijaju. Gaski posebno ističe radnu sredinu. Radna kultura ustanove u kojoj nastavnik radi može da podrži ili podriva napore za primjenu novih znanja i vještina. Prikupljanje podataka vezano za kontekst ustanove podrazumijeva prikupljanje podataka iz različitih izvora:

- dokumentacija ustanove;
- zapisnici sa sastanaka;
- upitnici i intervjui sa učesnicima i upravom ustanove koji sadrže pitanja poput ovih: Da li profesionalni razvoj promoviše promjene koje su u skladu sa vizijom i misijom ustanove? Da li ima uticaja na organizacionu klimu i procedure? Da li je primjena olakšana i podržana? Da li je podrška javna i otvorena? Da li su promjene na nivou pojedinca ohrabrivane i podržane na nivou ustanove? Da li su obezbijeđeni potrebni resursi uključujući i vrijeme za razmjenu iskustava i refleksiju? Da li se uspjeh prepoznaje i dijeli? Da li se problemi rješavaju brzo i efikasno?

Primjena naučenog – Procjenjuje se kako učesnici primjenjuju u praksi ono što su tokom neke aktivnosti profesionalnog razvoja naučili. Treba da se dobije odgovor na ključno pitanje: *Da li su učesnici efektivno primijenili nova znanja i vještine?* Gaski kaže da se mogu koristiti upitnici, strukturirani intervjui, pisane refleksije, portfolio. Kirkpatrick nudi pitanja koja evaluator može da postavi:

1. Da li su učesnici primijenili ono što su naučili?
2. Da li su učesnici sposobni da tome nauče druge?
3. Da li su učesnici svjesni da su promijenili svoju praksu?

Obojica smatraju da je potrebno prikupljati podatke u dužem periodu kako bi nastavnici imali vremena da modifikuju svoju praksu i da procjenjuju u kojem obimu su to uradili.

Postignuća/ishodi učenika – Postoji veliki broj studija koje povezuju profesionalni razvoj nastavnika i bolja postignuća učenika. Međutim, testiranje prirode tog odnosa je izazov, jer postoje faktori koji mogu stvoriti konfuziju i nesigurnost vezano za taj odnos.

Gaski takođe ističe da poboljšanje postignuća učenika kao rezultat profesionalnog razvoja nastavnika nije jedina korist, pa nudi i pitanja kojima se mogu utvrditi šire oblasti na koje profesionalni razvoj ima uticaj u odnosu na učenike:

Da li je profesionalni razvoj imao uticaj na fizičku i emocionalnu dobrobit učenika?

Da li su učenici samouvjereniji kao oni koji uče?

Da li je smanjeno odsustvo sa nastave?

Da li smanjen broj učenika koji napuštaju školovanje?

Mjerenje postignuća učenika koje koriste evaluatori treba da bude u skladu, ne samo sa kurikulumom, nastavnom praksom i ocjenjivanjem, već i sa sadržajem koji pokriva određena aktivnost profesionalnog razvoja.

Uobičajeni izvori podatka o postignućima učenika su: uzorci radova učenika, postignuća učenika na školskim i nacionalnim testiranjima, podaci dostupni u dokumentaciji ustanove i strukturirani intervjui sa učenicima i njihovim roditeljima. Jedan od načina upotrebe radova učenika jeste da se oni uključe u portfolio nastavnika. Analiza promjena u radovima učenika tokom vremena može ukazati na to da li su konzistentni sa uočenim promjenama u znanju nastavnika i njegovoj primjeni.

Analiza relevantne literature i primjera dobre prakse iz oblasti evaluacije uticaja profesionalnog razvoja ukazuje da ne postoji jedinstveni i opšteprimjenljiv model koji bi ustanove mogle da koriste bez prilagođavanja svom kontekstu. Iz tog razloga dat je pregled postojećih modela a na timu za PRNŠ/V jeste da u zavisnosti od aktivnosti profesionalnog razvoja osmisle odgovarajući model evaluacije uticaja profesionalnog razvoja.

INDIKATORI I INSTRUMENTI ZA PRAĆENJE OSTVARENOSTI STANDARDA KOMPETENCIJA ZA NASTAVNIKE

Indikatori i instrumenti za praćenje i utvrđivanje ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike⁶ u obrazovno-vaspitnim ustanovama namijenjeni su nastavnicima, stručnim službama i direktoru škole, a koriste se za **mjerenje, utvrđivanje i unapređivanje** ostvarenosti standarda kompetencija nastavnika. Njihova osnovna vrijednost je u tome da se **jedinstveni kriterijumi** o ostvarenosti standarda kompetencija obrazovno-vaspitanog rada nastavnika u školi koriste od strane svih, bez obzira na to ko procjenu vrši, sam nastavnik ili drugi nastavnici, učenici, stručna služba, direktor. Time se postiže objektivnost procjene i mogućnost **upravljanja unapređenjem kvaliteta** rada škole i svakog pojedinog nastavnika prema jasnim i unaprijed utvrđenim standardima u svim područjima vaspitno-obrazovnog rada škole.

Tokom izrade pomenutih indikatora i instrumenata za praćenje i utvrđivanje ostvarenosti standarda kompetencija nastavnika u školi bilo je potrebno: 1.) utvrditi **osnovna područja** standarda kompetencija nastavnika; 2.) **utvrditi potpodručja**, tj. elemente standarda kompetencija svakom od definisanih standarda; 3.) **opisati kvalitet** svakog od potpodručja; i konačno 4.) **definisati indikatore**, pokazatelje ostvarenosti standarda; te na osnovu njih 5.) **izraditi instrumente** za utvrđivanje i praćenje ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike u školi.

Standardi kompetencija za nastavnike

U Standardima kompetencija za nastavnike utvrđeno je osam bazičnih područja standarda, i to: 1. Učenici i proces podučavanja i učenja; 2. Okruženje za učenje i podrška razvoju učenika; 3. Poznavanje struke i predmetnog programa; 4. Poznavanje metodike predmeta; 5. Planiranje i pripremanje nastave; 6. Praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje napredovanja učenika, 7. Profesionalni razvoj i 8. Liderstvo i saradnja.

Potpodručja standarda kompetencija za nastavnike

Svako od osam bazičnih područja dalje je izdijeljeno na potpodručja standarda za nastavnike. Potpodručja su užii segmenti, cjeline obrazovno-vaspitanog rada nastavnika koje se odnose na određeno područje. Tako na primjer u okviru područja: Učenici i proces podučavanja i učenja utvrđeno je četrnaest užiih cjellina, potpodručja, a svako predstavlja jednu zaokruženu cjelinu obrazovno-vaspitne prakse nastavnika u školi.

Definicija standarda kompetencija za nastavnike

Za svaki utvrđeni element kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada nastavnika u školi (za svako potpodručje), definisan je očekivani kvalitet, tj. precizno je opisano šta se u smislu kvaliteta očekuje u datom potpodručju. Tako na primjer u potpodručju Prilagođavanje nastave različitim grupama učenika u smislu kvaliteta potrebno je utvrditi u kojoj mjeri nastavnik poznaje učenike, njihove mogućnosti, slabosti i interesovanja i u kojoj mjeri je nastava tome prilagođena. Indikatori, pokazatelji ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike/vaspitače

.....
⁶ Prilikom izrade indikatora i instrumenata za evaluaciju korištena je publikacija *Indikatori kvaliteta i instrumenti za samo/evaluaciju vaspitno-obrazovnog rada nastavnika u školi*, Naša škola, Zavod za školstvo, Podgorica, 2014.

Iz definicije standarda proizilaze indikatori, pokazatelji ostvarenosti standarda. Prilikom definisanja indikatora rukovodili smo se sljedećim kriterijima, prvo da indikator mora da ukazuje na kvalitet (da ga opisuje); da je razumljiv većini korisnika (da ga svi potencijalni procjenjivači mogu razumjeti na isti način); te da ga je moguće na neki način registrovati i mjeriti (da je dostupan nekom od čula). Izraženi indikatori bili su osnova izrade instrumenata, skala procjene, ček lista i sl.

Instrumenti za praćenje i utvrđivanje ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike/vaspitače

Konačno, na osnovu indikatora izradili smo i instrumente, skale procjene, ček liste i sl, koji zaposlenima u školi služe za samoevaluaciju i/ili evaluaciju obrazovno-vaspitnog rada nastavnika u školi. Pomenuti instrumenti dati su i u Priručniku, ali i na USB-u.

Šta sadrži USB?

USB koji prati Priručnik trebalo bi da obezbijedili lakšu primjenu raspoloživih instrumenata. USB sadrži sve instrumente koji su dati u Priručniku, ali u obliku pogodnom za štampu i upotrebu u školi. Na taj način, uz pomoć USB-a, moguće je štampanje i primjena bilo pojedinačnih instrumenata ili kompleta svih instrumenata. Pored instrumenata na USB-u se nalazi i **program** izrađen u Excel formatu koji omogućava laku i preglednu obradu podataka koji se dobiju na osnovu upitnika za nastavnike i posebno upitnika za učenike.

Kako indikatori i instrumenti koriste direktoru škole?

Osnovna svrha indikatora i instrumenata, kada je u pitanju direktor, vezana je za oblast utvrđivanja i unapređenja kvaliteta vaspitno-obrazovne prakse pojedinih nastavnika ili vaspitno-obrazovnog rada škole u cjelini. Indikatori i instrumenti omogućuju direktoru da posmatra, registruje i procjenjuje kvalitet obrazovno-vaspitne prakse svakog od nastavnika iz škole ili da u pojedinim standardima ispituje nivo ostvarenosti. U oba slučaja cilj direktora je da na osnovu objektivno prikupljenih podataka i utvrđenih standarda, racionalno upravlja kvalitetom rada škole i unapređuje ga. Na primjer, direktor na osnovu dobijenih podataka o kvalitetu obrazovno-vaspitne prakse nastavnika u školi, preuzima inicijativu i zajedno sa timom za Profesionalni razvoj na nivou škole (PRNŠ) utvrđuje prioritete profesionalnog razvoja nastavnika na nivou škole.

Šta indikatori i instrumenti omogućuju?	Na koji način?
Unapređenje kvaliteta rada škole.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podaci na osnovu samoprocjene kvaliteta od strane nastavnika... ▪ Podaci na osnovu procjene kvaliteta rada nastavnika od strane: <ul style="list-style-type: none"> - direktora, - pedagoga ili/i psiholog, - učenika.

Kako indikatori i instrumenti koriste nastavniciima?

Osnovna namjena indikatora i instrumenata je utvrđivanje i unapređivanje ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike. Područja standarda i potpodručja ostvarenosti standarda pružaju nastavniku preglednu sliku o prirodi posla i različitim aktivnostima koje obavlja u školi. Pored opisa posla, ovi indikatori i instrumenti odgovaraju i na pitanje kvaliteta obavljanja tog posla. Putem indikatora precizno je opisano kako izgleda kvalitetan rad nastavnika u svakom od područja njegovog rada. Na kraju, Priručnik sadrži instrumente za samoevaluaciju i/ili evaluaciju obrazovno-vaspitne prakse nastavnika. Ovi instrumenti omogućuju da svaki nastavnik, sam ili uz pomoć nekog od eksternih procjenjivača, ocijeni kvalitet svoje obrazovno-vaspitne prakse. Takođe i da utvrdi područja u kojima postiže visok kvalitet, ali i područja u kojima bi trebalo mijenjati ili unapređivati svoju vaspitno-obrazovnu praksu.

Šta indikatori i instrumenti omogućuju nastavniku?	Na koji način?
Bolje razumijevanje prirode posla i obrazovno-vaspitne prakse nastavnika u školi	Precizno su definisana područja i potpodručja standarda kompetencija za nastavnike/vaspitače
Bolje razumijevanje standarda kompetencija za nastavnike	Utvrđeni su indikatori – pokazatelji ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike
Mogućnost samoprocjene i/ili eksterne procjene ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike	U priručniku i na USB-u dati su različiti instrumenti (upitnici, skale procjene, ček liste itd) koji omogućavaju nastavniku da sam ili uz pomoć drugih evaluatora (učenika, direktora, stručnih saradnika) utvrdi ostvarenost standarda kompetencija za nastavnike/vaspitače
Unapređenje kvaliteta vlastitog rada	Mogućnost poređenja vlastite obrazovno-vaspitne prakse sa unaprijed zadatim standardima služi kao polazna osnova za donošenje odluka o smjeru daljeg usavršavanja nastavnika

Kako indikatori i instrumenti koriste stručnim saradnicima u školi?

Pored nastavnika indikatore i instrumente mogu koristiti i stručni saradnici. Bilo da žele utvrditi kvalitet rada pojedinih nastavnika ili da se bave utvrđivanjem kvaliteta određene nastavne prakse u školi, na primjer, ako žele da utvrde kvalitet prakse ocjenjivanja u školi, stručni saradnici mogu da koriste već gotove ili da se opredijele za izradu vlastitih instrumenata. Gotovi instrumenti nalaze se na USB-u. Na primjer, upitnik za učenike koji se odnosi na nastavnu praksu određenog nastavnika može se direktno preuzeti sa USB-a. Za obradu pomenutog upitnika na raspolaganju im je pripremljeni softver. U slučaju da žele da izrade vlastite instrumente, u Priručniku su već definisana područja za utvrđivanje ostvarenosti standarda koja su usklađena sa Standardima kompetencija za nastavnike i vaspitače; definisani su indikatori ostvarenosti standarda kompetencija koje mogu proširiti ili dopuniti; urađeni su instrumenti koje mogu preuzeti ili koristiti kao model.

Šta indikatori i instrumenti omogućuju nastavniku?	Na koji način?
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Indikatori i instrumenti omogućuju objektivno mjerenje i utvrđivanje ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ korišćenjem već izrađenih upitnika, skala procjene, ček liste itd. ▪ korišćenjem softvera za obradu podataka upitnika za nastavnike i učenike na USB-u
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Priručnik omogućuje izradu vlastitih i/ili adaptaciju postojećih instrumenata za utvrđivanje i utvrđivanje ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike/vaspitače 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ definisana područja za utvrđivanje kvaliteta ▪ definisani indikatori ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike ▪ instrumenti kao model.

Područja za utvrđivanje ostvarenosti standarda kompetencija za nastavnike

Područja:

- I. Planiranje i pripremanje nastave
 1. Učenici i proces podučavanja i učenja
 2. Okruženje za učenje i podrška razvoja učenika
 3. Poznavanje struke, predmetnog programa i odnos prema profesiji
 4. Poznavanje metodike predmeta
 5. Planiranje i pripremanje nastave
 6. Praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje napredovanja učenika
 7. Profesionalni razvoj
 8. Komunikacija, liderstvo i saradnja

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA I INSTRUMENTI ZA SAMO/EVALUACIJU OBRAZOVNO-VASPITNOG RADA NASTAVNIKA

STANDARD I UČENICI I PROCES PODUČAVANJA I UČENJA

Nastavnik razumije kognitivne, socijalne, lingvističke, emocionalne i fizičke aspekte procesa učenja, prepoznaje individualne razlike među učenicima (uključujući učenike s posebnim obrazovnim potrebama) i uvažava ih prilikom planiranja i organizovanja nastave, kako bi ona bila prilagođena njihovim razvojnim karakteristikama, potrebama i mogućnostima; postavlja visoka očekivanja koja inspirišu, motivišu i učenicima predstavljaju izazov; promoviše napredak i usmjeren je na ishode učenja kod učenika.

Ovo područje odnosi se na različite aspekte kvalitetnog vođenja procesa podučavanja i učenja u školi. Između ostalog, utvrđuje se koliko je nastava prilagođena različitim grupama učenika, koliko se u nastavi koriste raznovrsni izvori znanja, te u kojoj mjeri se u nastavi obezbjeđuje povezivanje različitih kategorija znanja, npr. vanškolskih i školskih, prethodno naučenih i novih. Dalje u okviru ovog područja ispituju se dominantne metode i oblici učenja, koliko nastava podržava samostalnost u učenju, razvoj kritičkog mišljenja, kreativnost i istraživački duh učenika. Ukratko, u okviru ovog područja dolaze do izražaja sva znanja, vještine i stavovi nastavnika prema učeniku i procesu podučavanja i učenja u školi. Indikatori ostvarenosti standarda nastave/učenja u školi razvrstani su u sljedeća potpodručja:

1. PRILAGOĐAVANJE NASTAVE RAZLIČITIM GRUPAMA UČENIKA
2. UVAŽAVANJE PREDZNAJANJA UČENIKA
3. KORIŠĆENJE U NASTAVI VIŠESTRUKIH IZVORA INFORMACIJA
4. OBEZBJEĐIVANJE RAZUMIJEVANJA SADRŽAJA UČENJA
5. RAZNOVRSNOST NASTAVNIH OBLIKA, METODA I TEHNIKA
6. INTERAKTIVNO I KOOPERATIVNO UČENJE
7. RAZVIJANJE KRITIČKOG MIŠLJENJA
8. RAZVIJANJE ISTRAŽIVAČKOG DUHA I KREATIVNOSTI
9. PRIMJENJIVOST ZNANJA
10. MOTIVISANJE UČENIKA TOKOM UČENJA
11. RAZVIJANJE AUTONOMIJE UČENIKA U UČENJU
12. RAZVIJANJE SPOSOBNOSTI UČENJA (UČENJE UČENJA)
13. IZGRAĐIVANJE PODSTICAJNE ATMOSFERE UČENJA NA ČASU
14. RAZVIJANJE POZITIVNIH OSOBINA UČENIKA

1. PRILAGOĐAVANJE NASTAVE RAZLIČITIM GRUPAMA UČENIKA

Opis

U kojoj mjeri nastavnik poznaje učenike, njihove mogućnosti, slabosti i interesovanja i u kojoj mjeri je nastava tome prilagođena?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik utvrđuje osnovne sadržaje (ono što bi svi učenici trebali znati), kao i varijabilne djelove sadržaja (lakše i teže savladive).
- Sadržaji se prezentuju kao male, segmentirane celine, po principu od lakšeg ka težem, koje učenici mogu savladati na različitim nivoima.
- Pored osnovnog sadržaja nastavnica predviđa dodatne sadržaje prilagođene različitim interesovanjima učenika.
- Nastavnik diferencira zahteve i zadatke tako da svaki učenik ima postignuća u skladu sa svojim mogućnostima, uključujući i učenike sa posebnim obrazovnim potrebama.
- Za nove i učenicima nepoznate reči i termine nastavnik obezbjeđuje objašnjenja.

2. UVAŽAVANJE PREDZNAJJA UČENIKA

Opis

U kojoj mjeri nastavnik nastoji da poveže i integriše različita znanja učenika (vanškolska i školska; prethodna i nova; znanje jednog sa znanjem drugih predmeta)?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Novo gradivo se izlaže tako da se omogući njegovo povezivanje sa gradivom prethodnih i gradivom narednih razreda (npr. na početku nastavne jedinice gdje se obrađuje određeni pojam, pojava i sl. sumira se ono što je o njima naučeno u ranijim razredima).
- U načinu izlaganja sadržaja polazi se od onog što učenici znaju iz vanškolskog i školskog iskustva, pa se ta znanja dalje usložnjavaju, produbljuju i sistematizuju.
- Nastavnik podstiče učenike da se prisjećaju i da na času iznose sve što znaju o nekoj temi, preispituju vlastito znanje i povezuju poznato s nepoznatim.

3. KORIŠĆENJE VIŠESTRUKIH IZVORA INFORMACIJA U NASTAVI

Opis

U kojoj mjeri je učenje u školi zasnovano na višestrukim izvorima informacija, tj. u kojoj mjeri se učeniku omogućuje ili se od njega očekuje da tokom učenja u školi ili tokom rješavanja domaćih zadataka kod kuće, pored udžbenika istovremeno koriste i druge izvore informacija (ICT i drugo)?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik planira i realizuje nastavne situacije u kojima se učenici podstiču da dok uče istovremeno koriste različite izvore informacija: udžbenik, internet, knjige, rječnike, enciklopedije i sl.
- Dok uče u školi ili kod kuće učenici istovremeno koriste različite izvore informacija: udžbenik, internet, knjige, rječnike, enciklopedije i sl.
- U srednjim stručnim školama koriste informacije socijalnih partnera i poslodavaca.

4. OBEZBJEĐIVANJE RAZUMIJEVANJA SADRŽAJA UČENJA

Opis

Da li je učenje organizovano na način da u najvećoj mjeri omogućuje da učenici uče sa razumijevanjem?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik sadržaj učenja strukturira tako da on za učenika predstavlja organizovanu i smislenu cjelinu.
- Nastavnik tokom učenja podstiče učenike da oni sami vrše svoju organizaciju i reorganizaciju sadržaja učenja (a ne da ga preuzimaju onako kako je u udžbeniku ili od strane nastavnika izvorno dat)
- Učenikove aktivnosti učenja na času karakteristične su za osmišljavanje sadržaja (učenik: analizira sadržaj i izdvajanje glavnih ideja; grupiše informacije u šire logičke cjeline; uspostavlja hijerarhiju odnosa između djelova sadržaja, ili utvrđuje druge odnose: opšte-posebno; cjelina-dio; definicija-primjer; uzrok-posljedica, teorija-praksa itd).
- U SŠ učenici samostalno prave prikaz programskog sadržaja kroz dnevnik rada.

5. RAZNOVRSNOST NASTAVNIH OBLIKA, METODA I TEHNIKA

Opis

U kojoj mjeri nastavnik koristi raznovrsne metode i oblike učenja, posebno one koje angažuju više misaone procese i aktivno uključuju učenike u proces učenja?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik zavisno od ciljeva varira različite metode učenja (mehaničko – smisljeno učenje; verbalno – praktično učenje; konvergentno – divergentno učenje; transmisivno – interaktivno učenje).
- Nastavnik zavisno od ciljeva učenja mijenja organizaciju odjeljenja, formira grupe ili timove učenika da bi se stvorilo radno produktivno okruženje za učenje.
- Nastavnik pri prezentovanju sadržaja kombinuje različite simboličke izraze (npr. verbalno – grafički – slikovno).
- Nastavnik isti sadržaj prezentuje na različite načine i u različitim formama.

6. INTERAKTIVNO I KOOPERATIVNO UČENJE

Opis

U kojoj mjeri nastavnik u nastavi podstiče saradnju i razmjenu mišljenja učenika?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDARDA

- Nastavnik koristi interaktivne oblike učenja (učenje u paru, u grupi, kroz diskusiju i sl).
- Učenici uče kroz diskusiju i razmjenu mišljenja u paru ili u grupi.
- Učenici imaju zajedničke zadatke koje završavaju na času u školi, kući, van škole ili kod poslodavaca.

7. RAZVIJANJE KRITIČKOG MIŠLJENJA

Opis

U kojoj mjeri nastava doprinosi razvoju kritičkog mišljenja učenika?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDARDA

- Nastavnik organizuje nastavne situacije u kojima učenik procjenjuje i vrednuje kvalitet, ispravnost, važnost, prikladnost nečega (npr. stavova, zaključaka, odluka i sl).
- Nastavnik organizuje nastavne situacije u kojima učenika navodi da obrazlaže argumente za izneseno mišljenje (stav, uvjerenje, opredjeljenje).
- Nastavnik u nastavi koristi naloge, pitanja i zadatke koji podstiču učenika da izrazi svoj stav (otvorena pitanja tipa - šta misliš, zašto tako misliš, obrazloži svoje mišljenje...).
- Atmosfera na času je takva da učenici slobodno i nesputano iznose svoja mišljenja, stavove, uvjerenja, slaganja, neslaganja itd.

8. RAZVIJANJE ISTRAŽIVAČKOG DUHA I KREATIVNOSTI

Opis

Da li i u kojoj mjeri nastava doprinosi razvijanju istraživačkog duha, mašte, imaginacije i kreativnosti učenika?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDARDA

- Nastavnik predviđa i realizuje zadatke ili školske aktivnosti koje učeniku daju mogućnost da kreira neki (za učenika/učenicu) novi proizvod (tekst, prezentaciju, objašnjenje, model...).
- Učenik na času ili kod kuće kreira neki (za učenika/učenicu) novi proizvod (tekst, prezentaciju, objašnjenje, model...).
- Učenici samostalno planiraju i realizuju istraživačke zadatke ili druge aktivnosti vezane za nastavu i školu.

- Postojanje u nastavi naloga, pitanja i zadataka za koje ne postoje jednoznačni odgovori, niti samo jedno rešenje ili gde se do rešenja može doći različitim putevima.
- Atmosfera na času je takva da učenici slobodno, nesputano, iznose svoje ideje, gdje se svaka ideja prihvata i razmatra bez negiranja, podsmijeha i sl.

9. PRIMJENJIVOST ZNANJA

Opis

Da li se u nastavi razvijaju sposobnosti učenika da ono što uči primjenjuje u kasnijem školovanju ili svakodnevnom životu?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik ukazuje na moguću upotrebu znanja, bilo u svakodnevnom životu (npr. upotreba znanja o mjerenju) ili razvija učenikova funkcionalna znanja (npr. podučava kako se piše pismo; kako se izrađuje plan akcije i sl).
- Nastavnik predviđa situacije učenja u kojima učenik znanje koje je ranije stekao primjenjuje u novim, za njega nepoznatim situacijam (npr. rješavava problem).
- Za teorijske sadržaje (zakone, principe i sl) nastavnik nalazi praktične, životne primjere.
- Od učenika se očekuje da primjenjuje znanja (da navedi primjere iz života; da predviđa mogućnost upotrebe znanja i sl).
- Od učenika se očekuje da praktično primjenjuje usvojene vještine.

10. MOTIVISANJE UČENIKA TOKOM UČENJA

Opis

Da li i u kojoj mjeri nastavnik obezbjeđuje povezanost nastave sa onim što je predmet interesovanja i zapitanosti učenika, te koliko nastava doprinosi razvoju želje učenika za daljim učenjem?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik obrazlaže značaj teme koja je predmet učenja (zašto je nešto važno znati?).
- Nastavnik iznosi plan izlaganja sadržaja i orijentiše učenike tokom izlaganja (podstiče učenika da aktivno prati tok izlaganja).
- Nastavnik prezentuje sadržaj na više načina, iz više uglova (perspektiva).
- Nastavnik neka pitanja ostavlja otvorenim (ovo nauka još nije otkrila; još uvijek postoje dileme...).
- Nastavnik polazi od problema (problemska organizacija sadržaja).

11. RAZVIJANJE AUTONOMIJE UČENIKA U UČENJU

Opis

Koliko nastavnik njeguje autonomiju učenika i koliko ih podstiče da sami postavljaju svoje ciljeve učenja, da sami planiraju, prate i vrednuju rezultate vlastitog rada?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik na početku jasno saopštava ciljeve i očekivane ishode učenja kako bi učenici mogli da: a) shvate smisao aktivnosti na času; b) usmjere svoje napore na odgovarajući način; i c) prate svoje napredovanje ka cilju.
- Nastavnik podstiče učenike da sami postavljaju ciljeve i da učestvuju u ocjenjivanju vlastitog rada.
- Nastavnik praktikuje formativno ocjenjivanje kako bi učenici razumjeli šta im ide dobro, a šta loše, i da bi na osnovu toga preduzeli neke mjere unapređenja vlastitog učenja.
- Nastavnik daje učenicima povratne informacije na osnovu kojih oni u budućnosti mogu preduzeti neke korektivne mjere.

12. RAZVIJANJE SPOSOBNOSTI UČENJA (UČENJE UČENJA)

Opis

Do koje mjere nastavnik nastoji da kroz svoj predmet osposobi učenike da koriste raznovrsne izvore i tehnologije za prikupljanje, selekciju, obradu i prezentovanje znanja i informacija?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Učenici se podstiču da informacije i znanje prikupljaju iz različitih izvora (udžbenik, druge knjige, enciklopedije, rječnici, internet itd).
- Učenici imaju priliku da tokom učenja upoznaju i koriste različite tehnike učenja (čitanje, zapamćivanje, konkretno izvođenje, samostalno prikupljanje i procjenjivanje informacija iz različitih izvora, modelovanje, planiranje i izvođenje malih projekata i oglada...).
- Nastavnik predstavlja pozitivan model intelektualnog rada (tokom izlaganja prezentuje logiku deduktivnog i induktivnog zaključivanja; zapitanost; otvara probleme itd).
- U određenim situacijama nastavnik daje učenicima direktne instrukcije o efikasnim načinima učenja i rješavanja problema.

13. IZGRAĐIVANJE PODSTICAJNE ATMOSFERE UČENJA NA ČASU

Opis

Do koje mjere nastavnik nastoji da obezbijedi atmosferu ravnopravnosti i međusobnog uvažavanja mišljenja učenika i nastavnika?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik podstiče učenike da bez straha i slobodno iznose vlastito mišljenje i/ili komentare, da postavljaju pitanja i/ili traže objašnjenja u vezi sa sadržajem učenja i/ili načinom poučavanja.
- Učenici na času slobodno, bez straha, iznose vlastito mišljenje i/ili komentare, postavljaju nastavniku pitanja i/ili traže objašnjenja u vezi sa sadržajem učenja i/ili načinom poučavanja.

14. RAZVIJANJE POZITIVNIH OSOBINA UČENIKA

Opis

Do koje mjere nastavnik kod učenika podstiče: inicijativnost, samostalnost, saradnju, samokontrolu, empatiju, solidarnost itd?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik naglašava važnost pojedinih osobina kao što su: iskrenost, istrajnost, samostalnost, empatija, saradnja, samokontrola, tolerantnost itd.
- Nastavnik naglašava i zastupa pojedine vrijednosti kao što su: ravnopravnost, vrijednost učenja, poštenje i sl.
- Nastavnik nastoji da određene odluke prenosi na učenike (npr. većinski se odlučuje o tome gdje će ići na izlet, kako će organizovati prostor za učenje, pravila rada na času itd).
- Nastavnik stvara situacije učenja u kojima učenici jedni drugima pomažu, jedni druge usmjeravaju, kontrolišu i sl.

STANDARD II

DJELOTVORNO I SIGURNO OKRUŽENJE ZA UČENJE

Nastavnik je u stanju da stvori bezbjednu i stimulativnu sredinu za učenje koja je zasnovana na međusobnom uvažavanju, visokim očekivanjima u odnosu na ponašanje i postignuća svakog učenika, a karakteriše je aktivno učenje, podsticanje i podržavanje interesovanja učenika i pozitivna socijalna interakcija; vješto upravljanje časom, djelotvorno usmjeravaći ponašanje učenika sa ciljem obezbjeđivanja sigurnog i podsticajnog okruženja za učenje.

Ovim područjem utvrđuje se koliko je školska sredina podsticajna za razvoj ličnosti učenika, koliko se njeguje sloboda izražavanja i razmjena mišljenja, samostalnost i sloboda izbora i odlučivanja; koliko se u školi u komunikaciji sa nastavnikom njeguju demokratski principi i promovišu građanske vrijednosti. Pored toga, utvrđuje se koliko je školska sredina ravnopravna za različite kategorije učenika, za učenike različitog socijalnog statusa, nadarene, jednako kao i djecu sa posebnim potrebama i sl. Ukratko, u okviru ovog područja procjenjuje se koliko je škola sigurna i stimulativna sredina za učenje, zasnovana na međusobnom uvažavanju, visokim očekivanjima u odnosu na postignuća svakog učenika.

1. PODSTICANJE SLOBODE IZRAŽAVANJA I RAZMJENE MIŠLJENJA
2. PODSTICANJE SAMOSTALNOSTI SLOBODE IZBORA I ODLUČIVANJA
3. PROMOVISANJE DEMOKRATSKOG GRAĐANSTVA
4. INKLUZIVNA ORIJENTACIJA NASTAVNIKA
5. PREVENTIVNE AKTIVNOSTI I ZDRAVSTVENO VASPITANJE

1. PODSTICANJE SLOBODE IZRAŽAVANJA I RAZMJENE MIŠLJENJA

Opis

U kojoj mjeri nastavnik kreira okruženje, podsticajnu atmosferu za učenje u kojoj učenici mogu da otvoreno i slobodno izražavaju i razmjenjuju mišljenje i ideje, iskustva, postavljaju pitanja i sl?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik pruža svakom učeniku priliku da nesmetano izrazi svoje mišljenje, stavove i ideje.
- Nastavnik podstiče učenike da postavljaju pitanja.
- Nastavnik je otvoren za različite ideje, mišljenja, stavove, čak i za pogrešna uvjerenja koje učenici iznose na času.
- Nastavnik podstiče učenike da međusobno razgovaraju, da se dogovaraju i odlučuju.
- Nastavnik dopušta učenicima da izraze svoje mišljenje u vezi sa različitim školskim pitanjima.

2. PODSTICANJE SAMOSTALNOSTI SLOBODE IZBORA I ODLUČIVANJA

Opis

U kojoj mjeri nastavnik kreira okruženje, podsticajnu atmosferu za učenje u kojoj učenici mogu samostalno i slobodno između različitih alternativa da biraju i odlučuju?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik daje učenicima alternative i podstiče ih da odlučuju i biraju (da li će npr. raditi u grupama ili parovima).
- Nastavnik uključuje učenike u različite aktivnosti u školi, da npr. urede učionicu na način koji njima odgovara.
- Nastavnik uključuje učenike u proces vrednovanja i ocjenjivanja svog rada i rada drugih učenika.
- Nastavnik uključuje učenike prilikom izrade godišnjeg programa rada u dijelu otvorenog programa.
- Nastavnik podstiče učenike da samostalno podijele zaduženja i organizuju rad u grupi.

3. PROMOVISANJE I PRAKTIKOVANJE DEMOKRATSKOG GRAĐANSTVA U ŠKOLI

Opis

Da li i u kojoj mjeri nastavnik razumije koncept demokratskog građanstva, promoviše građansko ponašanje u učionici i školi, predstavlja model ponašanja u cilju razvoja građanskih kompetencija učenika?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik stvara situacije učenja u kojima se razvijaju poštovanje i razumijevanje multietničkih, multikonfesionalnih vrijednosti i drugih osobnosti.
- Nastavnik stvara situacije učenja u kojima se vodi dijalog o pitanjima socijalne kohezije, poštovanja različitosti i jednakosti.
- Učenici učestvuju u donošenju odluka koje su za njih važne (đački parlament).
- Nastavnik stvara situacije učenja u kojima učenici kroz zajedničke vrijednosti grade međusobno poštovanje.
- Nastavnik podstiče aktivno učešće učenika u rješavanju problema u školi.
- Nastavnik ima ravnopravan odnos prema svim učenicima u odjeljenju.
- Nastavnik načinom na koji vodi aktivnosti u odjeljenju promoviše toleranciju i uvažavanje.

4. INKLUZIVNA ORIJENTACIJA NASTAVNIKA

Opis

Da li i u kojoj mjeri nastavnik razumije inkluzivnu orijentaciju obrazovanja (učenici sa smetnjama i teškoćama u razvoju; daroviti učenici; učenici iz osjetljivih društvenih grupa; druge različitosti)?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik stvara situacije učenja u kojima je moguće promovirati jezik, kulturu, porodične i druge vrijednosti učenika.
- Nastavnik postavlja nivo zahtjevnosti zadataka u skladu sa mogućnostima učenika.
- Nastavnik uvažava tempo rada svakog učenika.
- Nastavnik prilagođava način komunikacije i način davanja povratne informacije učeniku.
- Nastavnik identifikuje jake strane učenika kao osnov za njihov napredak, a njihove zablude (pogrešna uvjerenja) kao prilike za učenje.
- Nastavnik pruža učenicima mogućnost izbora u odnosu na njihova interesovanja.
- Nastavnik u odnosu na interesovanja i talente učenika kreira nastavne situacije.

5. PREVENTIVNA AKTIVNOST I ZDRAVSTVENO VASPITANJE

Opis

U kojoj mjeri nastavnik poznaje potrebe djece i mladih, rizike kojima su izloženi, te koliko učestvuje u iniciranju i realizovanju različitih oblika vannastavnih i preventivnih aktivnosti u cilju podrške zdravom razvoju učenika?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik inicira pokretanje vannastavnih aktivnosti u školi usmjerenih na zaštitu učenika od nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja, narkomanije i sl.
- Nastavnik realizuje preventivne aktivnosti u svom odjeljenju.
- Nastavnik promovira zdrave stilove života.
- Nastavnik ukazuje na rizike kojima su mladi izloženi.
- Nastavnik savjetuje, pruža informacije o načinu rješavanja pojedinih problema mladih.

STANDARD III

POZNAVANJE STRUKE, PREDMETNIH PROGRAMA I ODNOS PREMA PROFESIJI

Nastavnik dobro poznaje svoju struku i saznavne postupke u okviru nje; dobro poznaje predmetni program; razumije ključne termine i pojmove, njihov odnos i hijerarhiju, predmetne specifičnosti, aktuelna pitanja i rasprave u struci, kao i česta pogrešna razumijevanja, zablude i tipične greške učenika.

Ovo područje odnosi se na znanja, vještine i vrijednosti koje su potrebne nastavniku za uspješnu realizaciju nastave i pojedinih ciljeva i ishoda programa. Utvrđuje se u kojoj mjeri je nastavnik obučen za posao koji obavlja, koliko poznavanje sadržaje predmeta koje predaje, ciljeve i ishode predmetnog programa. Pored toga u okviru ovog područja procjenjuje se koliko nastavnik svojim ponašanjem i odnosom prema poslu, odražava etičke principe profesije i doprinosi ugledu struke koju predstavlja.

Opis

Do koje mjere nastavnik poznaje sadržaje predmeta koji predaje, ciljeve i ishode predmetnog programa?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik poznaje sadržaje svog predmeta (strukturu nauke koju realizuje u školi).
- Nastavnik poznaje opšte ciljeve i očekivane ishode škole i obrazovanja uopšte, kao i ciljeve i ishode nivoa obrazovanja koji realizuje (npr. ciljeve i ishode opšteg i stručnog obrazovanja).
- Nastavnik poznaje specifične ciljeve i ishode programa koji realizuje u školi (znanja, vještine i vrijednosti koje programom treba postići).
- Nastavnik poznaje ciljeve i ishode srodnih predmeta koji se realizuju u školi.
- Nastavnik poznaje ciljeve i ishode međupredmetnih tema i generičkih vještina koje se očekuju kao rezultat učenja u školi (npr. razvoj sposobnost učenja; razvoj sposobnosti rješavanja problema; primjenjivost i trajnost naučenog, razvoj kreativnosti i kritičkog mišljenja).

ODNOS PREMA POSLU I PROFESIJI (PROFESIONALIZAM)

Opis

U kojoj mjeri nastavnik održava predanost profesionalnoj etici, preuzima odgovornost i učestvuje u profesionalnom osnaživanju koje doprinosi boljim rezultatima u radu?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik obavlja dužnosti u skladu sa zakonima, kao i školskim politikama, regulativama, praksama i smjernicama.
- Nastavnik održava profesionalni izgled i ponašanje koji uključuju i tačnost i profesionalni izgled.
- Nastavnik posao obavlja na kolegijalan i saradnički način sa administratorima, drugim osobljem iz škole, lokalnom zajednicom i socijalnim partnerima.
- Nastavnik svojim ponašanjem i činjenjem doprinosi afirmaciji škole u lokalnoj zajednici.
- Nastavnik svojim ukupnim ponašanjem propagira zdrave stilove života.
- Nastavnik podržava viziju i misiju škole.
- Nastavnik se u potpunosti pridržava kućnog reda škole.

STANDARD IV

POZNAVANJE METODIKE PREDMETA

Nastavnik poznaje i primjenjuje savremene didaktičke postupke (kombinacije nastavnih metoda i tehnika rada, oblika rada i sl) kako bi pojmove i znanja iz programa učinio dostupnim, smislenim i mogućim za učenje i razvoj ličnosti/karaktera učenika; podstiče učenike da razumiju, ispituju i analiziraju ideje iz različitih perspektiva da bi razumjeli pojmove/koncepte na ispravan način, kao i da stečena znanja i vještine primjenjuju u konkretnim situacijama; koristi različite resurse i obrazovne tehnologije na primjeren i djelotvoran način.

Opis

Do koje mjere nastavnik posjeduje znanja, vještine i vrijednosti od značaja za realizaciju nastave i ciljeva programa?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik poznaje didaktičke principe i osnovna načela realizacije savremene nastave.
- Nastavnik poznaje metodiku predmeta koji realizuje (specifičnosti učenja predmeta koji realizuje u školi).
- Nastavnik je osposobljen da primjenjuje savremene metode i oblike nastavnog rada, prije svega metode aktivnog i interaktivnog učenja.
- Nastavnik razvija vještine kritičkog i stvaralačkog mišljenja.
- Nastavnik je osposobljen da u odnosu na postavljene ciljeve i ishode programa bira odgovarajuće metode i oblike učenja.
- Nastavnik poznaje različite tehnike praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja znanja učenika.
- Nastavnik je osposobljen da u odnosu na postavljene ciljeve i ishode programa bira adekvatne postupke vrednovanja i ocjenjivanja učenika.
- Nastavnik poznaje razvojne karakteristike učenika, posebno specifičnosti kognitivnog razvoja učenika.
- Nastavnik poznaje individualne razlike i specifične potrebe različitih grupa učenika.
- Nastavnik vlada efikasnim tehnikama upravljanja i rješavanja konflikata među učenicima.
- Nastavnik posjeduje umijeća planiranja pedagoškog rada.
- Nastavnik posjeduje razvijene vještine komunikacije i prezentovanja.
- Nastavnik posjeduje znanje upotrebe računara.
- Nastavnik poznaje efikasne načine motivisanja učenika.
- Nastavnik poznaje ciljeve i principe inkulzivne nastave i sposobnost prilagođavanja nastave različitim kategorijama učenika.
- Nastavnik poznaje osnovne principe demokratskog građanstva.
- Nastavnik poznaje osnovne teorije učenja.
- Nastavnik poznaje tehnike samoevaluacije.

STANDARD V

PLANIRANJE I PRIPREMANJE NASTAVE

Nastavnik planira nastavu na godišnjem i mjesečnom nivou, u skladu sa važećim obrazovnim programom, uvažavajući sposobnosti, potrebe i prethodna znanja učenika, kako bi se ostvarilo napredovanje u učenju i postigli definisani ishodi učenja; redovno i detaljno planira dobro strukturisane časove; na godišnjem i mjesečnom nivou ciljno planira razvoj socioemocionalnih vještina i vještina za XXI vijek, u skladu sa važećim obrazovnim programom.

Ovim područjem utvrđuje se kvalitet planiranja i pripremanja nastave. Pored kvaliteta godišnjeg i neposrednog planiranja nastave u okviru ovog područja utvrđuju se kvaliteti planiranja podrške učenicima, kao i planiranja saradnje sa roditeljima učenika.

Indikatori ostvarenosti ovog standarda razmatraju se u okviru četiri potpodručja:

6. GODIŠNJE, MODULARNO PLANIRANJE NASTAVNOG PROCESA
7. PLANIRANJE NEPOSREDNE REALIZACIJE NASTAVE
8. PLANIRANJE PODRŠKE UČENICIMA
9. UČEŠĆE U PLANIRANJU RADA ŠKOLE

1. GODIŠNJE PLANIRANJE NASTAVNOG PROCESA

Opis

Da li je godišnje planiranje nastave usklađeno sa utvrđenim ciljevima i očekivanim ishodima predmetnog programa?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik koristi javno važeći program kao osnovu za izradu svog godišnjeg plana i programa rada.
- Godišnim programom nastavnik planira realizaciju predviđenih ishoda programa po mjesecima, modulima i temama sa predviđenim brojem časova.
- Godišnjim programom pored obaveznog dijela nastavnik planira realizaciju i otvorenog dijela programa, kao i sadržaj praktične nastave kod poslodavca.
- Godišnim planom i programom rada nastavnik planira i druge obaveze učenika tokom godine, pismene ispite, stručne ekskurzije, posjete i sl.
- Nastavnik vrši samoevaluaciju realizacije predviđenih ishoda programa.
- Tokom izrade godišnjeg plana i programa nastavnik saraduje sa kolegama iz aktiva, sa kolegama iz odjeljenskog vijeća, vrši konsultacije sa učenicima, roditeljima i sl.
- Nastavnik planira dopunsku, dodatnu nastavu, slobodne aktivnosti, sekcije.
- U srednjim stručnim školama nastavnik planira dosljedno planiranje programa stručnog obrazovanja.

2. PRIPREMANJE NEPOSREDNE REALIZACIJE NASTAVE

Opis

Da li se i u kojoj mjeri nastavnik redovno priprema za realizaciju nastave?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Za svaki nastavni čas ili grupu časova, nastavnik ima unaprijed pripremljen scenario (pripremu za čas).
- Pripremom za čas nastavnik planira aktivnosti učenja koje su u funkciji ostvarivanja predviđenih ciljeva i ishoda časa.
- Pripremom za čas nastavnik planira oblike komunikacije na času (individualno, u parovima, u grupama) koji su u funkciji realizacije predviđenih ciljeva i ishoda časa.
- Pripremom za čas nastavnik vrši diferencijaciju zadataka i aktivnosti u odnosu na različite grupe učenika: nadarene, učenike sa posebnim obrazovnim potrebama i sl.
- Pripremom za čas nastavnik planira upotrebu opreme i didaktičkih sredstava koja su neophodna za realizaciju časa.
- Nastavnik redovno vrši samoevaluaciju realizacije izvedenih časova i korekcije priprema.

3. PLANIRANJE PODRŠKE UČENICIMA

Opis

Da li i u kojoj mjeri nastavnik planira različite vidove podrške učenicima (dopunska i dodatna nastava nastavna, sekcije i sl)?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik redovno vrši analizu uspjeha i napredovanja učenika i u odnosu na to planira i realizuje različite vidove podrške učenicima.
- Sa učenicima kojima je potrebna dodatna pomoć nastavnik realizuje dopunsku nastavu.
- Sa učenicima koji pokazuju posebno interesovanje za određeni predmet nastavnik realizuje dodatnu nastavu i sekcije.
- Nastavnik planira i realizuje podršku talentovanim učenicima (sekcije, pripreme za takmičenja i sl).
- Vršiti prilagođavanje obaveznog programa djeci sa posebnim obrazovnim potrebama – izrađuje IROP za učenika sa smetnjama u razvoju.
- Vršiti prilagođavanje obaveznog programa nadarenim učenicima.
- Nastavnik vrši prilagođavanje programa u dualnom procesu obrazovanja.

4. UČEŠĆE U PLANIRANJU RADA ŠKOLE

Opis

Da li i u kojoj mjeri nastavnik učestvuje u planiranju i realizaciji svih vidova vaspitno-obrazovnog rada škole?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik učestvuje u planiranju i realizaciji izleta, škole u prirodi i đачkih ekskurzija koje se realizuju u organizaciji škole.
- Nastavnik učestvuje u planiranju i realizaciji sportskih i kulturnih manifestacija koje se realizuju u školi (dani kulture i sporta).
- Nastavnik učestvuje u planiranju i realizaciji saradnje škole sa lokalnom zajednicom, roditeljima učenika i sl.
- Nastavnik učestvuje u planiranju i realizaciji slobodnih aktivnosti i sekcija koje se organizuju u školi.
- Nastavnik učestvuje u planiranju i realizaciji preventivnih programa u školi.
- Nastavnik učestvuje u planiranju i realizaciji humanitarnih programa i akcija koje se realizuju u školi.

STANDARD VI

PRAĆENJE, VREDNOVANJE I OCJENJIVANJE NAPREDOVANJA UČENIKA

Nastavnik kontinuirano i na djelotvoran način koristi formativno i sumativno ocjenjivanje da bi podržao, obrazložio i dokumentovao proces učenja; redovno i blagovremeno pruža učenicima povratne informacije o postignućima u učenju, podstiče ih na samoocjenjivanje i postavljanje ciljeva sopstvenog učenja; zna da analizira podatke dobijene na osnovu interne i eksterne provjere znanja, vještina i razumijevanja i koristi ih za unapređivanje procesa podučavanja i učenja.

U okviru ovog standarda utvrđuje se kvalitet praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja znanja učenika. Kao posebni kvaliteti praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja utvrđuju se: redovnost, javnost, raznovrsnost, razvojnost i objektivnost ocjenjivanja. Indikatori ostvarenosti standarda praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja znanja učenika razmatraju se u okviru pet potpodručja:

1. OBJEKTIVNOST OCJENJIVANJA
2. RAZVOJNOST OCJENJIVANJA
3. RAZNOVRSNOST OCJENJIVANJA
4. REDOVNOST OCJENJIVANJA
5. JAVNOST OCJENJIVANJA

1. OBJEKTIVNOST OCJENJIVANJA

Opis

Da li nastavnik ima jasan kriterijum ocjenjivanja?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik u odnosu na ishode programa utvrđuje oblike ocjenjivanja, obim i nivo znanja koji je potreban za svaku ocjenu pojedinačno.
- Nastavnik upoznaje učenike sa oblicima ocjenjivanja, obimom i nivoom znanja koje je potrebno za svaku ocjenu pojedinačno.
- Nastavnik usaglašava nivo zahtjeva na pisanim provjerama znanja sa kolegama u aktivu.
- Nastavnik ocjenjuje pisane radove učenika u skladu sa bodovnom skalom koja je poznata učenicima.
- Nastavnik konstruiše testove znanja koji sadrže sve taksonomske nivoe znanja.
- Nastavnik principijelno i valjano vrednuje elemente značajne za usmenu provjeru znanja (jasnost u izlaganju, povezivanje sa ranije učenim, povezivanje sa znanjima van škole, sigurnost, praktičnu provjeru znanja i usvojenih vještina itd).

2. RAZVOJNA (FORMATIVNA ULOGA) OCJENJIVANJA

Opis

U kojoj mjeri je ocjenjivanje u ulozi razvoja učenika?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Ocjenjivanje se obavlja u atmosferi koja je oslobođena straha, napetosti i stresa.
- Nastavnik daje povratnu informaciju učeniku sa akcentom na njegove jake strane i potencijale, kako bi ojačao samopouzdanje učenika i razvio njegovu zainteresovanost za rad.
- Nastavnik zahtjevnost postavljenih zadataka usklađuje prema mogućnostima učenika i uslovima rada.
- Nastavnik postepeno postavlja pred učenike zahtjeve većeg nivoa složenosti u cilju razvoja motivacije za učenje.
- Nastavnik uz povratnu informaciju daje učeniku instrukciju o narednim aktivnostima koje su u funkciji daljeg napredovanja i postizanja boljih rezultata u učenju.
- Nastavnik redovno analizira postignuća učenika u cilju unapređenja svoje nastavne prakse.

3. RAZNOVRSNOST OCJENJIVANJA

Opis

Da li i u kojoj mjeri nastavnik koristi različite tehnike ocjenjivanja?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik koristi različite vrste provjere znanja (testovi, pismeni zadaci, seminarski radovi, eseji, dijalog, igranje uloga, izlaganje na neku temu, debata, likovni radovi, ogledi, demonstracije vještina).
- Nastavnik prilagođava tehnike ocjenjivanja individualnim potrebama i potencijalima učenika.
- Nastavnik prilagođava tehnike ocjenjivanja utvrđenim ciljevima i očekivanim ishodima predmeta.

4. REDOVNOST OCJENJIVANJA

Opis

U kojoj mjeri nastavnik redovno prati i ocjenjuje postignuća učenika?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik u toku procesa N/U redovno prati i komentariše aktivnosti učenika.
- Nastavnik u toku procesa N/U redovno vrednuje postignute nivoe znanja učenika.

- Nastavnik redovno bilježi zapažanja o postignućima učenika.
- Nastavnik redovno unosi u dnevnik/Meis ocjenu učenika.

5. JAVNOST OCJENJIVANJA

Opis

Da li i u kojoj mjeri nastavnik javno daje učenicima informacije o njihovom učenju i postignućima?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik u odjeljenju, pred učenicima, javno saopštava ocjenu učeniku.
- Nastavnik u odjeljenju, pred učenicima, javno obrazlaže ocjenu učeniku.
- Nastavnik daje učenicima povratnu informaciju o njihovim postignućima uz preporuke i instrukcije za postizanje boljih rezultata u učenju.
- Nastavnik redovno informiše roditelje o postignućima njihove djece.

STANDARD VII

PROFESIONALNI RAZVOJ NASTAVNIKA

Nastavnik je posvećen cjeloživotnom učenju, kontinuirano produbljuje svoja stručna, metodička i druga znanja i preuzima odgovornost za učešće u aktivnostima profesionalnog razvoja; kontinuirano evaluira svoj rad, promišlja o njemu na osnovu prikupljenih dokaza i unapređuje svoju praksu, uspostavlja i održava dobre profesionalne odnose, aktivno učestvuje u radu profesionalnih mreža, nastoji da ostvari saradnju sa kolegama u školi i široj profesionalnoj zajednici.

U ovom području se procjenjuje koliko je nastavnik je posvećen cjeloživotnom učenju, koliko kontinuirano produbljuje svoja stručna, methodska i druga znanja i preuzima odgovornost za učešće u aktivnostima profesionalnog razvoja; kontinuirano evaluira svoj rad, promišlja o njemu na osnovu prikupljenih dokaza i unapređuje svoju praksu, uspostavlja i održava dobre profesionalne odnose, aktivno učestvuje u radu profesionalnih mreža, nastoji da ostvari saradnju sa kolegama u školi i široj profesionalnoj zajednici.

Opis

U kojoj mjeri je nastavnik posvećen cjeloživotnom učenju, kontinuiranom produbljivanju svojih stručnih, metodičkih i drugih znanja i koliko preuzima odgovornosti za učešće u aktivnostima profesionalnog razvoja?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik razmjenjuje stručna mišljenja i iskustva u radu sa kolegama i zajedno sa njima planira i priprema nastavu u cilju poboljšanja kvaliteta nastavnog procesa i ishoda učenja učenika.
- Nastavnik pohađa radionice, odgovarajuće seminare ili obuke koje se bave promjenama u obrazovanju.
- Nastavnik ide na časove kod drugih nastavnika i usvaja najbolje prakse, a onda to primjenjuje kako bi poboljšao nastavni proces.
- Nastavnik čita profesionalne časopise, knjige, internet sajtove ili druge članke, a prikupljene informacije dijeli sa kolegama.
- Nastavnik vodi portfolio u kom bilježi svoja iskustva u učenju.
- Nastavnik istražuje i proučava istraživanja drugih u obrazovanju.
- Nastavnik aktivno učestvuje u aktivnostima profesionalnog razvoja unutar škole, kao što su: radionice, seminari, okrugli stolovi, debate, konsultacije, mentorstvo, ogledni i ugledni časovi.
- Nastavnik učestvuje u profesionalnim aktivnostima van škole: razmjena iskustava sa kolegama iz drugih škola i institucija, konferencije, seminari, kursevi, projekti, istraživanja, studijske posjete, sl.

- Nastavnik poznaje i primjenjuje različite tehnike samoevaluacije rada u cilju analiziranja i promišljanja o svom radu i planiranje odgovarajućih aktivnosti profesionalnog razvoja za unapređivanje sopstvenog rada.
- Nastavnik koristi informacione i komunikacione tehnologije za učešće u radu formalnih i neformalnih profesionalnih grupa, mreža i foruma.
- Nastavnik preduzima aktivnosti na mijenjanju svoje prakse na osnovu podataka zasnovanih na eksternoj evaluaciji i istraživanjima.
- Nastavnik zna da izvrši samoprocjenu potreba za profesionalnim razvojem, pripremi i implementira lični plan profesionalnog razvoja.

STANDARD VIII

LIDERSTVO I SARADNJA

Nastavnik ima vodeću ulogu u procesu učenja i koristi sve mogućnosti da obezbijedi napredovanje učenika; aktivno traži načine za uspostavljanje dobre saradnje sa učenicima, roditeljima/starateljima, kolegama i lokalnom zajednicom.

U okviru ovog područja utvrđuje se kompetentnost nastavnika za komunikaciju u školi, njegova spremnost da učestvuju u radu stručnih tijela i timova u školi, da saraduje sa učenicima, kolegama i roditeljima, da provjerava i eventualno koriguje neke stavove, da prepozna povezanost konstruktivne komunikacije i podsticajne atmosfere u školi sa efektivnijim učenjem i boljim postignućima.

U okviru ovog područja izdvojena su četiri potpodručja:

1. POZNAVANJE PROCESA I OSNOVNIH TIPOVA KOMUNIKACIJE
2. STVARANJE PODSTICAJNE ATMOSFERE I DOBRIH SOCIJALNIH ODNOSA U UČIONICI
3. SARADNJA NASTAVNIKA SA KOLEGAMA I UČEŠĆE U RADU STRUČNIH TIJELA I TIMOVA U ŠKOLI
4. SARADNJA NASTAVNIKA SA RODITELJIMA UČENIKA

1. POZNAVANJE PROCESA I OSNOVNIH TIPOVA KOMUNIKACIJE

Opis

Do koje mjere nastavnik posjeduje znanja o osnovnim komunikacijskim konceptima i poznaje značaj, oblike i funkciju komunikacije u vaspitno-obrazovnom radu?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik razumije šta je efektivna komunikacija (verbalna i neverbalna), njene karakteristike i funkcije.
- Nastavnik ima uvid i znanje o funkcijama, ciljevima i ishodima efektivne komunikacije.
- Nastavnik poznaje procese, oblike i specifičnosti komunikacije u školi.
- Nastavnik poznaje socijalni status učenika u odjeljenju.
- Nastavnik razumije uzroke i dinamiku konflikata, kao i osnovne strategije za njihovo rješavanje.
- Nastavnik prepoznaje prepreke efektivnoj komunikaciji i zna načine kako da ih prevaziđe.
- Nastavnik poznaje sopstvene komunikacijske obrasce i zna kako da ih unaprijedi.

2. STVARANJE PODSTICAJNE ATMOSFERE I DOBRIH SOCIJALNIH ODNOSA U UČIONICI

Opis

U kojoj mjeri nastavnik razvija podsticajnu atmosferu u odjeljenju i školi i njeguje dobre socijalne odnose među učenicima?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik upravljanja odjeljenjem stvaranjem i održavanjem optimalnog ambijenta za učenje i razvoj.
- Nastavnik koristi različite modele komunikacije u stvaranju podsticajne socijalne klime u odjeljenju.
- Nastavnik u komunikaciji sa učenicima podstiče njihove dobre odnose i utiče na homogenost odjeljenja.
- Nastavnik inicira aktivnosti na razvoju dobrih socijalnih odnosa u odjeljenju.
- Nastavnik formuliše i prilagođava poruke u učionici na način da one doprinose saradnji, dobroj atmosferi, solidarnosti i empatičnosti kod učenika.
- Nastavnik učestvuje u rješavanju konflikata među učenicima i podstiče ih da ih sami riješe.
- Nastavnik svojim ponašanjem demonstrira model uspješne komunikacije i sistema vrijednosti.

3. SARADNJA NASTAVNIKA SA KOLEGAMA I UČEŠĆE U RADU STRUČNIH TIJELA I TIMOVA U ŠKOLI

Opis

U kojoj mjeri nastavnik aktivno učestvuje u radu stručnih tijela i timova u školi?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik preuzima aktivnu ulogu u radu stručnih tijela i timova u školi.
- Nastavnik saraduje sa drugim nastavnicima i kolegama iz škole u cilju realizacije i unapređenja vaspitno-obrazovnog rada.
- Nastavnik saraduje sa socijalnim partnerima i poslodavcima.

4. SARADNJA NASTAVNIKA SA RODITELJIMA UČENIKA

Opis

U kojoj mjeri i na koji način nastavnik saraduje sa roditeljima učenika u cilju napredovanju učenika i rada škole?

INDIKATORI OSTVARENOSTI STANDARDA

- Nastavnik razumije važnost saradnje sa roditeljima/starateljima i drugim partnerima u obrazovno-vaspitnom radu.
- Nastavnik zna da je za ostvarivanje punih potencijala svakog učenika neophodna dobra saradnja porodice, škole.
- Nastavnik poznaje i praktikuje različite oblike saradnje sa roditeljima učenika.
- Nastavnik redovno informiše i konsultuje roditelje i ohrabruje ih da budu aktivno uključeni u rad škole.

INSTRUMENTI ZA EVALUACIJU

STANDARD I

Učenici i proces podučavanja i učenja

1. PRILAGOĐAVANJE NASTAVE RAZLIČITIM GRUPAMA UČENIKA

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Kada obrađujete novu temu, koliko često:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
SADRŽAJE DIFERENCIRATE PREMA STEPENU TEŽINE (NA OSNOVNE, ONO ŠTO BI TREBALO SVI DA SAVLADAJU, I NA TEŽE SAVLADIVE DJELOVE SADRŽAJA)	☐	☐	☐	☐	☐
SADRŽAJE PREZENTUJETE PO PRINCIPU OD LAKŠEG KA TEŽEM (OD LAKŠE SAVLADIVIH DJELOVA)	☐	☐	☐	☐	☐
PORED OBAVEZNOG DIJELA PREDVIĐATE I VARIJABILNE DJELOVE SADRŽAJA PRILAGOĐENE RAZLIČITIM INTERESOVANJIMA UČENIKA	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Kada učite novu lekciju, koliko često nastavnik:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
UKAZUJE NA TO ŠTA JE OSNOVNO, ŠTA SVI MORAJU ZNATI	☐	☐	☐	☐	☐
SADRŽAJE PREZENTUJE PO PRINCIPU OD LAKŠEG KA TEŽEM	☐	☐	☐	☐	☐
PRIPREMA ZADATKE PRILAGOĐENJE INTERESOVANJIMA UČENIKA	☐	☐	☐	☐	☐
PRIPREMA TEŽE ZADATKE SAMO ZA UČENIKE KOJI VOLE ODREĐENI PREDMET	☐	☐	☐	☐	☐
PRIPREMA LAKŠE ZADATKE SAMO ZA UČENIKE KOJIMA TEŽE IDE ODREĐENI PREDMET	☐	☐	☐	☐	☐

2. UVAŽAVANJE PREDZNANJA UČENIKA

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Kada obrađujete novu temu, koliko često od učenika tražite da:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
U VEZI TEME IZNESU SVOJA ISKUSTVA IZ SVAKODNEVNOG ŽIVOTA	☐	☐	☐	☐	☐
NAVEDU ŠTA OD RANIJE ZNAJU O TOME	☐	☐	☐	☐	☐
IZNESU SVOJA OČEKIVANJA	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Kada učite novu lekciju, koliko često nastavnik:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
NASTOJI DA UTVRDI ŠTA UČENICI OD RANIJE ZNAJU O TOME	☐	☐	☐	☐	☐
PITA UČENIKE KAKVA SU NJIHOVA ISKUSTVA U VEZI SA TEMOM	☐	☐	☐	☐	☐
PODSTIČE UČENIKE DA PITAJU AKO IM NEŠTO NIJE JASNO	☐	☐	☐	☐	☐
PODSJEĆA UČENIKE NA ONO ŠTO SU RANIJE UČILI O TOME	☐	☐	☐	☐	☐
NAVODI UČENIKE DA RAZMISLE ŠTA OD RANIJE ZNAJU O TEMI	☐	☐	☐	☐	☐

3. KORIŠĆENJE U NASTAVI VIŠESTRUKIH IZVORA INFORMACIJA

SKALA SAMOPROCJENE⁷ ZA NASTAVNIKE

Na časovima ili kući, koliko često od učenika tražite da:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
PORED UDŽBENIKA KORISTE I DUGE KNJIGE (npr. rječnik, enciklopedije i sl)	☐	☐	☐	☐	☐
OBRADUJU PODATKE IZ RAZLIČITIH IZVORA (iz novina, sa interneta i sl)	☐	☐	☐	☐	☐
KORISTE KNJIGE IZ ŠKOLSKE ILI GRADSKE BIBLIOTEKE	☐	☐	☐	☐	☐
KORISTE INFORMACIJE SOCILANIH PARTNERA I POSLODAVACA	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE⁸ ZA UČENIKE

Koliko često, nastavnici od tebe traže da:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
DOK UČIŠ PORED UDŽBENIKA KORISTIŠ I DRUGE KNJIGE	☐	☐	☐	☐	☐
KADA PIŠEŠ DOMAĆE ZADATKE KORISTIŠ INFORMACIJE SA INTERNETA	☐	☐	☐	☐	☐
UČIŠ IZ ENCIKLOPEDIJA	☐	☐	☐	☐	☐
KORISTIŠ KNJIGE IZ ŠKOLSKE ILI GRADSKE BIBLIOTEKE	☐	☐	☐	☐	☐
DOK UČIŠ KORISTIŠ RJEČNIK (NPR. RJEČNIK STRANIH RIJEČI I IZRAZA)	☐	☐	☐	☐	☐

7 Ova kao i ostale skale samoprocjene kvaliteta nastave/učenja nalaze se u upitniku za nastavnike.

8 Ova kao i ostale skale procjene kvaliteta nastave/učenja nalaze se u upitniku za učenike.

4. OBEZBJEĐIVANJE RAZUMIJEVANJA SADRŽAJA UČENJA

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Kada čitaju neki tekst, koliko često od učenika tražite da:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
U TEKSTU IZDVOJE ONO ŠTO JE NAJVAŽNIJE (npr. glavnu ideju)	☐	☐	☐	☐	☐
U KNJIZI UPISUJU SVOJE KOMENTARE (npr. „Ovo je važno!” i sl)	☐	☐	☐	☐	☐
SAMOSTALNO NAPRAVE PRIKAZ LEKCIJE (npr. svoje viđenje lekcije)	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Kada čitaš neki novi tekst, da li se od tebe traži da:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
U TEKSTU IZDVOJIŠ ONO ŠTO JE NAJVAŽNIJE (npr. glavnu ideju)	☐	☐	☐	☐	☐
U TEKSTU IZDVOJIŠ NEPOZNATE RIJEČI ILI ONO ŠTO NE RAZUMIJEŠ	☐	☐	☐	☐	☐
PORED TEKSTA UPIŠEŠ SVOJ KOMENTAR (npr. „Ovo je važno!” i sl)	☐	☐	☐	☐	☐
NAPRAVIŠ SVOJ PRIKAZ, REZIME LEKCIJE	☐	☐	☐	☐	☐
LEKCIJU NAUČIŠ NAPAMET, OD RIJEČI DO RIJEČI	☐	☐	☐	☐	☐

5. RAZNOVRSNOST NASTAVNIH OBLIKA, METODA I TEHNIKA

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Koliko često:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
ISTI SADRŽAJ IZLAŽETE NA RAZLIČITE NAČINE	☐	☐	☐	☐	☐
KOMBINUJETE FRONTALNI SA INDIVIDUALNIM RADOM, RADOM U PAROVIMA I GRUPAMA	☐	☐	☐	☐	☐
NA ČASU VARIRATE RAZLIČITE METODE UČENJA	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Koliko često na časovima nastavnik:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
ISTI SADRŽAJ IZLAŽE NA RAZLIČITE NAČINE	☐	☐	☐	☐	☐
KOMBINUJE FRONTALNI SA INDIVIDUALNIM RADOM, RADOM U PAROVIMA I GRUPAMA	☐	☐	☐	☐	☐
KORISTI OČIGLEDNA SREDSTVA (slike, karte, sheme, preglednike i sl)	☐	☐	☐	☐	☐
ORGANIZIJU NASTAVU VAN UČIONICE (u prirodi ili u nekoj drugoj ustanovi)	☐	☐	☐	☐	☐
DIJELI ODJELJENJE NA MANJE GRUPE SA POSEBNIM ZADACIMA	☐	☐	☐	☐	☐

6. INTERAKTIVNO I KOOPERATIVNO UČENJE

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Koliko često vaši učenici na času:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
UČE ZAJEDNO U PAROVIMA	☐	☐	☐	☐	☐
UČE ZAJEDNO U MANJIM GRUPAMA	☐	☐	☐	☐	☐
MEĐUSOBNO RASPRAVLJAJU , DISKUTUJU O NEKOJ TEMI ILI PROBLEMU	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Koliko često na časovima:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
UČIŠ U GRUPI, ZAJEDNO SA NEKOLIKO DRUGIH UČENIKA	☐	☐	☐	☐	☐
UČIŠ U PARU, ZAJEDNO SA JOŠ JEDNIM UČENIKOM	☐	☐	☐	☐	☐
IMATE GRUPNE, ZAJEDNIČKE ZADATKE	☐	☐	☐	☐	☐
VODITE DISKUSIJU - DISKUTUJETE O NEČEMU	☐	☐	☐	☐	☐
RASPRAVLJATE O NEKOJ TEMI	☐	☐	☐	☐	☐

7. RAZVIJANJE KRITIČKOG MIŠLJENJA

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Koliko često od vaših učenika tražite da:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
OCJENJIVANJU VRIJEDNOST ILI KVALITET NEČEGA	☐	☐	☐	☐	☐
NAVEDU ARGUMENTE , DA OBRAZLOŽE SVOJE MIŠLJENJE	☐	☐	☐	☐	☐
UČESTVUJU U OCJENJIVANJU SVOG I/ILI RADA DRUGIH UČENIKA	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Koliko često u školi imaš priliku da:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
OCIJENJUJEŠ VRIJEDNOST ILI KVALITET NEČEGA	☐	☐	☐	☐	☐
NEŠTO KOMENTARIŠEŠ ILI OPRAVDAŠ	☐	☐	☐	☐	☐
UČESTVUJEŠ U OCJENJIVANJU VLASTITOG ILI RADA DRUGIH UČENIKA	☐	☐	☐	☐	☐
NEŠTO OBRAZLOŽIŠ NPR. ZAŠTO MISLIŠ DA JE NEŠTO ISPRAVNO	☐	☐	☐	☐	☐
SE OPREDJELIŠ ZA NEŠTO, NPR. ZA JEDNO MIŠLJENJE ILI STAV	☐	☐	☐	☐	☐

8. RAZVIJANJE ISTRAŽIVAČKOG DUHA I KREATIVNOSTI

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Koliko često vaši učenici imaju priliku da:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
KREIRAJU , SMIŠLJAJU NEKI PROIZVOD, TEKST, PREZENTACIJU I SL.	☐	☐	☐	☐	☐
IZRADE PLAN NEKE AKTIVNOSTI (npr. istraživanja nekog problema)	☐	☐	☐	☐	☐
IZNESU SVOJ PREDLOG (npr. rješenje nekog problema)	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Koliko često u školi možeš da:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
SAM NEŠTO SMISLIŠ (npr. pjesmu, sastav, scenario, govor)	☐	☐	☐	☐	☐
PREDLOŽIŠ RJEŠENJE - KAKO RIJEŠITI NEKI PROBLEM	☐	☐	☐	☐	☐
DAŠ SVOJE IDEJE (npr. kako će izgledati priredba, ekskurzija i sl)	☐	☐	☐	☐	☐
BUDEŠ KREATIVAN (maštovit)	☐	☐	☐	☐	☐
PLANIRAŠ NEKU AKTIVNOST, NPR. NEKO ISTRAŽIVANJE	☐	☐	☐	☐	☐

9. PRIMJENJIVOST ZNANJA

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Koliko često učenicima:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
UKAZUJETE NA MOGUĆU UPOTREBU ZNANJA (npr. sadražaja koji uče)	☐	☐	☐	☐	☐
PRUŽATE PRILIKU DA KORISTE RANIJE NAUČENO ZNANJE U NOVIM SITUACIJAMA	☐	☐	☐	☐	☐
NAVODITE PRIMJERE IZ SVAKODNEVNOG ŽIVOTA	☐	☐	☐	☐	☐
UKAZUJETE NA PRAKTIČNU PRIMJENJIVOST USVOJENIH VJEŠTINA					

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Koliko često vam nastavnik:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
UKAZUJE NA MOGUĆNOST PRIMJENE ZNANJA	☐	☐	☐	☐	☐
NAVODI PRIMJERE IZ SVAKODNEVNOG ŽIVOTA	☐	☐	☐	☐	☐
UKAZUJE NA KORIST OD ONOGA ŠTO SE UČI	☐	☐	☐	☐	☐
POKAZUJE U KOJIM SITUACIJAMA SE MOŽE PRIMIJENITI ONO ŠTO SE UČI	☐	☐	☐	☐	☐
UPUĆUJE KAKO DA KORISTITE NAUČENO ZNANJE	☐	☐	☐	☐	☐

10. MOTIVISANJE UČENIKA TOKOM UČENJA

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Koliko često na početku časa ili tokom učenja:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
OBRAZLAŽETE UČENICIMA ZNAČAJ TEME (zašto je to važno da znaju)	☐	☐	☐	☐	☐
IZNOSITE UČENICIMA PLAN IZLAGANJA (govorite kako ćete izložiti gradivo)	☐	☐	☐	☐	☐
IZLAGANJE GRADIVA ZAPOČINJETE PITANJEM ILI PROBLEMOM	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Koliko često nastavnik na početku časa ili tokom učenja:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
OBRAZLAŽETE UČENICIMA ZNAČAJ TEME (zašto je to važno da znaju)	☐	☐	☐	☐	☐
IZNOSI UČENICIMA PLAN IZLAGANJA (govori o tome kako će izložiti gradivo)	☐	☐	☐	☐	☐
IZLAGANJE GRADIVA ZAPOČINJE PITANJEM ILI PROBLEMOM	☐	☐	☐	☐	☐
ISTI SADRŽAJ IZLAŽE NA RAZLIČITE NAČINE (riječima, slikama, filmom...)	☐	☐	☐	☐	☐
IZNOSI NEKE ZANIMLJIVOSTI U VEZI SA ONIM ŠTO UČIMO	☐	☐	☐	☐	☐

11. RAZVIJANJE AUTONOMIJE UČENIKA U UČENJU

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Koliko često:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
NA POČETKU ČASA UČENICIMA SAOPŠTAVATE CILJEVE UČENJA	☐	☐	☐	☐	☐
TRAŽITE OD UČENIKA DA I ONI SAMI POSTAVLJAU SVOJE CILJEVE UČENJA	☐	☐	☐	☐	☐
INFORMIŠETE UČENIKA O TOME ŠTA JE DOBRO SAVLADAŖO, A GDJE TREBA JOŠ RADITI	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Koliko često nastavnik:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
NA POČETKU ČASA UČENICIMA SAOPŠTAVA ŠTA SU CILJEVI UČENJA	☐	☐	☐	☐	☐
TRAŽI OD UČENIKA DA I ONI SAMI POSTAVLJAU SVOJE CILJEVE UČENJA	☐	☐	☐	☐	☐
INFORMIŠE UČENIKE O TOME ŠTA SU DOBRO SAVLADALI, A GDJE JOŠ TREBA RADI	☐	☐	☐	☐	☐
SVAKOM UČENIKU DAJE POSEBNE INSTRUKCIJE ZA RAD (kako da poboljša uspjeh)	☐	☐	☐	☐	☐
UPUĆUJE UČENIKE KAKO DA PLANIRAJU SVOJ RAD, UČENJE	☐	☐	☐	☐	☐

12. RAZVIJANJE SPOSOBNOSTI UČENJA (UČENJE UČENJA)

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Koliko često učenici uče tako što:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
ANALIZIRAJU I UTVRĐUJU DJELOVE NEKE CJELINE (npr. djelove teksta)	☐	☐	☐	☐	☐
UPOREĐUJU ODREĐENE PODATKE (utvrđuju sličnosti i razlike)	☐	☐	☐	☐	☐
OBJAŠNJAVAJU NEKE PODATKE (npr. uzroke ili posljedice nečega)	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Koliko često u školi imaš zadatak:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
DA ODREDIŠ DJELOVE NEKE CJELINE, NPR. DJELOVE TEKSTA	☐	☐	☐	☐	☐
DA UPOREDIŠ NEKE PODATKE I UTVRDIŠ DA LI SE RAZLIKUJU	☐	☐	☐	☐	☐
DA UTVRDIŠ DA LI JE NEŠTO MEĐUSOBNO POVEZANO	☐	☐	☐	☐	☐
DA ODREDIŠ SMISAO NEKIH INFORMACIJA (npr. šta je zapravo poenta)	☐	☐	☐	☐	☐
DA ODREDIŠ ŠTA JE UZROK A ŠTA POSLJEDICA	☐	☐	☐	☐	☐

13. IZGRAĐIVANJE PODSTICAJNE ATMOSFERE UČENJA NA ČASU

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Koliko često na vašim časovima:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
UČENICI IZNESU SVOJE SUMNJE ILI NESLAGANJA U VEZI SA ONIM ŠTO SE UČI	☐	☐	☐	☐	☐
KOMENTARIŠU ČAS , NPR. KAŽU DA JE BIO ZANIMLJIV ILI NEZANIMLJIV	☐	☐	☐	☐	☐
TRAŽE OBJAŠNJENJE , NPR. AKO IM ZADATAK NIJE JASAN	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Da li na časovima, bez straha, možeš:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
REĆI NASTAVNIKUI ŠTA STVARNO MISLIŠ O NASTAVI	☐	☐	☐	☐	☐
TRAŽITI DODATNO OBJAŠNJENJE, NPR. AKO TI ZADATAK NIJE JASAN	☐	☐	☐	☐	☐
POSTAVITI NASTAVNIKU PITANJA O NEČEMU ŠTO TE ZANIMA	☐	☐	☐	☐	☐
KOMENTARISATI, NPR. DA JE ČAS BIO ZANIMLJIV ILI NEZANIMLJIV	☐	☐	☐	☐	☐
IZNJETI SVOJE SUMNJE ILI NESLAGANJA U VEZI SA STVARIMA O KOJIMA UČITE	☐	☐	☐	☐	☐

14. RAZVIJANJE POZITIVNIH OSOBINA UČENIKA

SKALA SAMOPROCJENE ZA NASTAVNIKE

Koliko često vašim učenicima:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
UKAZUJETE NA VAŽNOST POJEDINIH OSOBINA KAO ŠTO SU: ISKRENOST, ISTRAJNOST, SAMOSTALNOST, SARADNJA, SAMOKONTROLA, TOLERANTNOST ITD.	☐	☐	☐	☐	☐
PREPUŠTATE DA SAMI DONESU NEKE ODLUKE (npr. gdje će ići na izlet, kako će biti uređena učionica i sl)	☐	☐	☐	☐	☐
STVARATE SITUACIJE UČENJA U KOJIMA ONI JEDNI DRUGIMA POMAŽU , JEDNI DRUGE USMJERAVAJU, KONTROLIŠU I SL.	☐	☐	☐	☐	☐

SKALA PROCJENE ZA UČENIKE

Koliko često nastavnik:	Veoma rijetko	Rijetko	Povremeno	Često	Na svakom času
UKAZUJE UČENICIMA NA VAŽNOST POJEDINIH OSOBINA KAO ŠTO SU: ISKRENOST, ISTRAJNOST, SAMOSTALNOST, SARADNJA ITD.	☐	☐	☐	☐	☐
PREPUŠTA UČENICIMA DA DONESU NEKE ODLUKE (npr. gdje će te ići na izlet, kako će biti uređena učionica i sl)	☐	☐	☐	☐	☐
STVARA SITUACIJE UČENJA U KOJIMA UČENICI JEDNI DRUGIMA POMAŽU	☐	☐	☐	☐	☐
STVARA SITUACIJE UČENJA U KOJIMA UČENICI JEDNI DRUGE USMJERAVAJU, KONTROLIŠU I SL.	☐	☐	☐	☐	☐
PODSTIČE UČENIKE NA DRUŠTVENO KORISTAN I HUMANITARNI RAD	☐	☐	☐	☐	☐

STANDARD II

1. PODSTICANJE SLOBODE IZRAŽAVANJA I RAZMJENE MIŠLJENJA

SKALA SAMO/PROCJENE⁹ PODSTICANJA SLOBODE IZRAŽAVANJA I RAZMJENE MIŠLJENJA

Procijenite koliko često nastavnik:	NIKADA	RIJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	OBIČNO ILI VEOMA ČESTO
PRUŽA SVAKOM UČENIKU PRILIKU DA NESMETANO IZRAZI SVOJE MIŠLJENJE, STAVOVE I IDEJE	☐	☐	☐	☐
PODSTIČE UČENIKE DA POSTAVLJAJU PITANJA	☐	☐	☐	☐
PRIHVATA RAZLIČITE IDEJE, MIŠLJENJA, STAVOVE, ČAK I ZA POGREŠNA UVJERENJA KOJE UČENICI IZNOSE NA ČASU	☐	☐	☐	☐
PODSTIČE UČENIKE DA MEĐUSOBNO RAZGOVARAJU, DA SE DOGOVARAJU I ODLUČUJU	☐	☐	☐	☐
DOPUŠTA UČENICIMA DA IZRAZE SVOJE MIŠLJENJE U VEZI SA RAZLIČITIM ŠKOLSKIM PITANJIMA	☐	☐	☐	☐

⁹ Skala omogućuje nastavniku, stručnoj službi i učenicima da procijene do koje mjere njihova nastavna praksa podstiče odgovorno ponašanje učenika.

2. PODSTICANJE SAMOSTALNOSTI SLOBODE IZBORA I ODLUČIVANJA

SKALA SAMO/PROCJENE PODSTICANJA SAMOSTALNOSTI SLOBODE IZBORA I ODLUČIVANJA

Procijenite koliko često nastavnik:	NIKADA	RIJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	OBIČNO ILI VEOMA ČESTO
DAJE UČENICIMA ALTERNATIVE I PODSTIČE IH DA ODLUČUJU I BIRAJU (da li će npr. raditi u grupama ili parovima)	☐	☐	☐	☐
UKLJUČUJE UČENIKE U RAZLIČITE AKTIVNOSTI U ŠKOLI (da npr. uredi učionicu na način koji njima odgovara)	☐	☐	☐	☐
UKLJUČUJE UČENIKE U PROCES VREDNOVANJA I OCJENIVANJA SVOG RADA I RADA DRUGIH UČENIKA	☐	☐	☐	☐
UKLJUČUJE UČENIKE PRILIKOM IZRADE GODIŠNJEG PROGRAMA RADA U DIJELU OTVORENOG PROGRAMA	☐	☐	☐	☐
PODSTIČE UČENIKE DA SAMOSTALNO PODIJELE ZADUŽENJA I ORGANIZUJU RAD U GRUPI	☐	☐	☐	☐

3. PROMOVISANJE I PRAKTIKOVANJE DEMOKRATSKOG GRAĐANSTVA U ŠKOLI

SKALA SAMO/ROCJENE PROMOVISANJA I PRAKTIKOVANJA DEMOKRATSKOG GRAĐANSTVA

Procijenite do koje mjere nastavnici:	MALO	DONEKLE	PRILIČNO	POTPUNO
OMOGUĆUJU UČENICIMA DA UČESTVUJU U DONOŠENJU ODLUKA U ŠKOLI (npr. u okviru đlačkog parlamenta, učešćem na sjednicama i sl)	☐	☐	☐	☐
OMOGUĆUJU UČENICIMA DA PREDLAŽU (npr. gdje će ići na ekskurziju, kako će izgledati priredba škole i sl)	☐	☐	☐	☐
PODSTIČU AKTIVNO UČEŠĆE UČENIKA U RJEŠAVANJU PROBLEMA U ŠKOLI (npr. izricanje disciplinskih mjera, nagrađivanje, rješavanje konflikata)	☐	☐	☐	☐
PODSTIČU SLOBODU GOVORA I POSTAVLJANJA PITANJA	☐	☐	☐	☐
PROMOVIŠU TOLERANCIJU I PRIHVATANJE	☐	☐	☐	☐
NJEGUJU ODOSE RAVNOPRAVNOSTI I MEĐUSOBNOG UVAŽAVANJA	☐	☐	☐	☐

4. INKLUZIVNA ORIJENTACIJA NASTAVNIKA

SKALA SAMO/PROCJENE INKLUZIVNE ORIJENTACIJE NASTAVNIKA

Procijenite koliko često nastavnici:	NIKADA	RIJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	OBIČNO ILI VEMA ČESTO
ZA UČENIKE KOJIMA JE POTREBNO PRIPREMAJU DOPUNSKE ZADATKE	☐	☐	☐	☐
ZA UČENIKE KOJI ŽELE PRIPREMAJU DODATNE ZADATKE	☐	☐	☐	☐
ODMJERAVAJU ZADATKE PREMA MOGUĆNOSTIMA UČENIKA	☐	☐	☐	☐
PRUŽAJU UČENICIMA MOGUĆNOST IZBORA U ODNOSU NA NJIHOVA INTERESOVANJA	☐	☐	☐	☐
KREIRAJU NASTAVNE SITUACIJE U ODNOSU NA INTERESOVANJA I TALENTE UČENIKA	☐	☐	☐	☐

5. PREVENTIVNA AKTIVNOST I ZDRAVSTVENO VASPITANJE

SKALA SAMO/PROCJENE PREVENTIVNE AKTIVNOSTI I ZDRAVSTVENOG VASPITANJA UČENIKA

Procijenite koliko često nastavnici:	NIKADA	RIJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	OBIČNO ILI VEMA ČESTO
INICIRAJU RAZGOVOR O TEMAMA KOJE SE TIČU PROBLEMA MLADIH	☐	☐	☐	☐
UKAZUJU NA RIZIKE KOJIMA SU MLADI DANAS IZLOŽENI	☐	☐	☐	☐
SAVJETUJU UČENIKE KAKO DA REAGUJU U ODNOSU NA POJEDINE PROBLEME	☐	☐	☐	☐
REALIZUJU PREVENTIVNE AKTIVNOSTI U SVOM ODJELJENJU	☐	☐	☐	☐
SVOJIM RADOM I PONAŠANJEM PROMOVIŠU ZDRAVE STILOVE ŽIVOTA	☐	☐	☐	☐

STANDARD III

SKALA SAMO/PROCJENE POZNAVANJA STRUKE I PREDMETNOG PROGRAMA

U kojoj mjeri nastavnik vlada sljedećim znanjima, vještinama i vrijednostima:	MALO	DONEKLE	PRILIČNO	POTPUNO
POZNAVANJE SADRŽAJA SVOG PREDMETA (PROGRAMA)	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE CILJEVA I ISHODE VAŠEG PROGRAMA	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE CILJEVA I ISHODA DRUGIH PROGRAMA KOJI SE REALIZUJU U ŠKOLI - ODNOS TEORIJE I PRAKSE	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE CILJEVA I ISHODA MEĐUPREDMETNIH TEMA	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE CILJEVA OBRAZOVANJA UOPŠTE (npr. očekivanja vezana za razvoj pojedinih vještina i sposobnosti učenika)	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE PRIORITETA PROGRAMA RAZVOJA	☐	☐	☐	☐

SKALA SAMO/PROCJENE ODNOSA PREMA POSLU I PROFESIJI

U kojoj mjeri ponašanje nastavnika i odnos prema poslu opisuju sljedeće tvrdnje:	MALO	DONEKLE	PRILIČNO	POTPUNO
PREUZETE ZADATKE OBAVLJAM PROFESIONALNO, TRANSPARENTNO I SAVJESNO	☐	☐	☐	☐
PREMA SVIM LICIMA SE ODNOSIM JEDNAKO BEZ OBZIRA NA POLOŽAJ, POL, RELIGIJU, ILI BILO KAKVE LIČNE PREFERENCIJE ILI UVJERENJE	☐	☐	☐	☐
POSLOVE IZVRŠAVAM NA OSNOVU USPOSTAVLJENIH PRINCIPA I PREDVIĐENIH PROCEDURA	☐	☐	☐	☐
ODBIJAM POKUŠAJE KORUPCIJE I O TAKVIM POKUŠAJIMA BEZ ODLAGANJA OBAVEŠTAVAM SVOJE NADREĐENE	☐	☐	☐	☐
IZBEGAVAM DA MOJI PRIVATNI INTERESI DOĐU U KONFLIKT SA INTERESIMA ŠKOLE (npr. da uz naknadu pomažem svojim učenicima)	☐	☐	☐	☐
KONTINUIRANO RADIM NA LIČNOM USAVRŠAVANJU I UNAPREĐIVANJU ZNANJA I VJEŠTINA U PROFESIJI	☐	☐	☐	☐
U KOMUNIKACIJI SA DRUGIMA POKAZUJEM SRDAČNOST, DOBRONAMJERNOST I PREDUSRETLJIVOST, TOLERANTNOST I ISKRENOST	☐	☐	☐	☐
PREMA ŠIROJ JAVNOSTI: MEDIJIMA, VLADINIM I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA U ZEMLJI I INOSTRANSTVU, ZASTUPAM INTERESE PROFESIJE	☐	☐	☐	☐
S MAKSIMALNOM PAŽNJOM ISPUNJAVAM SVE ZAHTJEVE NAVEDENE U DOKUMENTIMA O STANDARDIMA KVALITA RADA NASTAVNIKA	☐	☐	☐	☐

STANDARD IV

SKALA SAMO/PROCJENE POZNAVANJA METODIKE PREDMETA

U kojoj mjeri nastavnik vlada sljedećim znanjima, vještinama i vrijednostima:	MALO	DONEKLE	PRILIČNO	POTPUNO
POZNAVANJE METODIKE PREDMETA	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE SAVREMENIH METODA I OBLIKA NASTAVNOG RADA	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE RAZVOJNIH KARAKTERISTIKA UČENIKA	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE INDIVIDUALNIH KARAKTERISTIKA UČENIKA	☐	☐	☐	☐
UMIJEĆE RJEŠAVANJA KONFLIKATA U UČIONICI	☐	☐	☐	☐
UMIJEĆE PLANIRANJA PEDAGOŠKOG RADA	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE TEHNIKA PRAĆENJA, VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA ZNANJA UČENIKA	☐	☐	☐	☐
VJEŠTINE KOMUNIKACIJE	☐	☐	☐	☐
ZNANJE O UPOTREBI RAČUNARA U NASTAVI	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE EFIKASNIH NAČINA MOTIVISANJA UČENIKA	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE CILJEVA I PRINCIPA INKLUZIVNE NASTAVE	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE PRINCIPA DEMOKRATSKOG GRAĐANSTVA	☐	☐	☐	☐

STANDARD V

1. GODIŠNJE PLANIRANJE NASTAVNOG PROCESA

ČEK LISTA KVALITETA GODIŠNJEG PLANIRANJA

Nastavnik:	Da	Ne
REDOVNO GODIŠNJE PLANIRA SVOJ RAD	☐	☐
PRILIKOM IZRADE GODIŠNJEG PROGRAMA POLAZI OD JAVNO VAŽEĆEG PROGRAMA ZA TAJ PREDMET	☐	☐
U GODIŠNJEM PROGRAMU PLANIRA REALIZACIJU PREDVIĐENIH ISHODA PROGRAMA PO MJESECIMA SA PREDVIĐENIM BROJEM ČASOVA	☐	☐
GODIŠNJI PROGRAM PORED OBAVEZNOG DIJELA SADRŽI I ISHODE OTVORENOG DIJELA PROGRAMA	☐	☐
GODIŠNJIM PROGRAMOM SU PREDVIĐENE SVE AKTIVNOSTI UČENIKA TOKOM GODINE (PISMENI ISPITI, IZLETI, STRUČNE EKSKURZIJE I SL)	☐	☐
REDOVNO VRŠI SAMOEVALUACIJU REALIZACIJE PREDVIĐENIH ISHODA PROGRAMA	☐	☐
TOKOM IZRADE GODIŠNJEG PROGRAMA SARAĐUJE SA KOLEGAMA IZ AKTIVA, ODJELJENSKOG VIJEĆA, SA UČENICIMA, RODITELJIMA UČENIKA I SOCIJALNIM PARTNERIMA	☐	☐
PLANIRANJE DOPUNSKE, DODATNE NASTAVE, SLOBODNIH AKTIVNOSTI I SEKCIJA	☐	☐
DOSLJEDNO PLANIRANJE VET PROGRAMA (za SSŠ)	☐	☐

2. PRIPREMANJE NEPOSREDNE REALIZACIJE NASTAVE

Nastavnik:	Da	Ne
ZA SVAKI ČAS ILI GRUPU ČASOVA IMA UNAPRIJED IZRAĐENE PRIPREME	☐	☐
U PRIPREMI ZA ČAS PLANIRA AKTIVNOSTI UČENJA KOJE SU U FUNKCIJI OSTVARIVANJA PREDVIĐENIH CILJEVA I ISHODA ČASA	☐	☐
U PRIPREMI ZA ČAS PLANIRA OBLIKE KOMUNIKACIJE KOJI SU U FUNKCIJI OSTVARIVANJA PREDVIĐENIH CILJEVA I ISHODA ČASA	☐	☐
U PRIPREMI ZA ČAS VRŠI DIFERENCIJACIJU ZADATAKA I AKTIVNOSTI U ODNOSU NA RAZLIČITE GRUPE UČENIKA (nadareni, djeca sa posebnim obrazovnim potrebama)	☐	☐
PRIPREMOM ZA ČAS NASTAVNIK PLANIRA UPOTREBU OPREME I DIDAKTIČKIH SREDSTAVA KOJA SU NEOPHODNA ZA REALIZACIJU ČASA	☐	☐
REDOVNO VRŠI SAMOVALUACIJU I KOREKCIJU PRIPREME ZA ČAS	☐	☐

3. ČEK LISTA KVALITETA PLANIRANJA PODRŠKE UČENICIMA

Nastavnik:	Da	Ne
REDOVNO VRŠI ANALIZU USPJEHA I NAPREDOVANJA UČENIKA I ODNOSU NA TO PLANIRA I REALIZUJE RAZLIČITE VIDOVE PODRŠKE UČENICIMA	☐	☐
SA UČENICIMA KOJIMA JE POTREBNA DODATNA POMOĆ REALIZUJE DOPUNSKU NASTAVU	☐	☐
SA UČENICIMA KOJI POKAZUJU POSEBNO INTERESOVANJE ZA ODREĐENI PREDMET REALIZUJE DODATNU NASTAVU I SEKCIJE	☐	☐
PLANIRA I REALIZUJE PODRŠKU TALENTOVANIM UČENICIMA (organizuje rad sekcije, vrši pripreme za takmičenja i sl)	☐	☐
VRŠI PRILAGOĐAVANJE OBAVEZNOG PROGRAMA DJECI SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA – IZRAĐUJE IROP	☐	☐
VRŠI PRILAGOĐAVANJE OBAVEZNOG PROGRAMA NADARENIM UČENICIMA	☐	☐
VRŠI PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA U DUALNOM PROCESU OBRAZOVANJA	☐	☐

4. UČEŠĆE U PLANIRANJU RADA ŠKOLE

ČEK LISTA KVALITETA PLANIRANJE RADA ŠKOLE

Nastavnik:	Da	Ne
UČESTVUJE U PLANIRANJU I REALIZACIJI IZLETA, ŠKOLE U PRIRODI I ĐAČKIH EKSKURZIJA KOJE SE REALIZUJU U ORGANIZACIJI ŠKOLE	☐	☐
UČESTVUJE U PLANIRANJU I REALIZACIJI SPORTSKIH I KULTURNIH MANIFESTACIJA KOJE SE REALIZUJU U ŠKOLI (dani kulture i sporta)	☐	☐
UČESTVUJE U PLANIRANJU I REALIZACIJI SARADNJE ŠKOLE SA LOKALNOM ZAJEDNICOM, RODITELJIMA UČENIKA I SL.	☐	☐
UČESTVUJE U PLANIRANJU I REALIZACIJI SLOBODNIH AKTIVNOSTI I SEKCIJA KOJE SE ORGANIZUJU U ŠKOLI	☐	☐
UČESTVUJE U PLANIRANJU I REALIZACIJI PREVENTIVNIH PROGRAMA U ŠKOLI	☐	☐
UČESTVUJE U PLANIRANJU I REALIZACIJI HUMANITARNIH PROGRAMA I AKCIJA KOJE SE REALIZUJU U ŠKOLI	☐	☐

STANDARD VI

1. OBJEKTIVNOST OCJENJIVANJA

SKALA SAMO/PROCJENE OBJEKTIVNOSTI OCJENJIVANJA

Ocijenite u kojoj mjeri nastavnik:	NIKADA	RIJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	OBIČNO ILI VEOMA ČESTO
UPOZNAJE UČENIKE SA VRSTAMA, OBIMOM I NIVOOM ZNANJA KOJE JE POTREBNO ZA SVAKU OCJENU POJEDINAČNO	☐	☐	☐	☐
USAGLAŠAVA NIVO ZAHTJEVA NA PISANIM PROVJERAMA ZNANJA SA KOLEGAMA U AKTIVU	☐	☐	☐	☐
OCJENJUJE PISANE RADOVE UČENIKA U SKLADU SA BODOVNOM SKALOM KOJA JE POZNATA UČENICIMA	☐	☐	☐	☐
KONSTRUIŠE TESTOVE ZNANJA KOJI SADRŽE SVE TAKSONOMSKE NIVOE ZNANJA	☐	☐	☐	☐

2. RAZVOJNA (FORMATIVNA ULOGA) OCJENJIVANJA

SKALA SAMO/PROCJENE RAZVOJNOSTI OCJENJIVANJA

Ocijenite u kojoj mjeri nastavnik:	NIKADA	RIJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	OBIČNO ILI VEOMA ČESTO
OCJENJUJE UČENIKE U ATMOSFERI OSLOBOĐENOJ STRAHA, NAPETOSTI I STRESA	☐	☐	☐	☐
DAJE POVRATNU INFORMACIJU UČENIKU SA AKCENTOM NA NJEGOVE JAKE STRANE I POTENCIJALE	☐	☐	☐	☐
ZAHTJEVNOST POSTAVLJENIH ZADATAKA USKLAĐUJE PREMA MOGUĆNOSTIMA UČENIKA I USLOVIMA RADA	☐	☐	☐	☐
POSTEPENO POSTAVLJA PRED UČENIKE ZAHTJEVE VEĆEG NIVOA SLOŽENOSTI U CILJU RAZVOJA MOTIVACIJE ZA UČENJE	☐	☐	☐	☐
UZ POVRATNU INFORMACIJU DAJE UČENIKU INSTRUKCIJU O DALJIM AKTIVNOSTIMA KOJE SU U FUNKCIJI DALJEG NAPREDOVANJA I POSTIZANJA BOLJIH REZULTATA U UČENJU	☐	☐	☐	☐
REDOVNO ANALIZIRA POSTIGNUĆA UČENIKA U CILJU UNAPREĐENJA SVOJE NASTAVNE PRAKSE				

3. RAZNOVRSNOST OCJENJIVANJA

SKALA SAMO/PRO CJENE RAZNOVRSNOSTI OCJENJIVANJA

Ocijenite u kojoj mjeri nastavnik:	NIKADA	RIJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	OBIČNO ILI VEOMA ČESTO
KORISTI RAZLIČITE VRSTE PROVJERE ZNANJA (testovi, pismeni zadaci, seminarski radovi, eseji i sl)	☐	☐	☐	☐
KORISTI RAZLIČITE SITUACIJE UČENJA ZA PROVJERU ZNANJA (dijalog, izlaganje na neku temu, debata i sl)	☐	☐	☐	☐
PRILAGOĐAVA TEHNIKE OCJENJIVANJA INDIVIDUALNIM POTREBAMA I POTENCIJALIMA UČENIKA	☐	☐	☐	☐

4. REDOVNOST OCJENJIVANJA

SKALA SAMO/PRO CJENE REDOVNOSTI OCJENJIVANJA

Ocijenite u kojoj mjeri nastavnik:	NIKADA	RIJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	OBIČNO ILI VEOMA ČESTO
REDOVNO, NA SVAKOM ČASU, USMJERAVA I KOMENTARIŠE AKTIVNOSTI UČENIKA	☐	☐	☐	☐
REDOVNO, NA SVAKOM ČASU, VREDNUJE POSTIGNUTE NIVOE ZNANJA UČENIKA	☐	☐	☐	☐
REDOVNO BILJEŽI ZAPAŽANJA O POSTIGNUĆIMA UČENIKA	☐	☐	☐	☐
REDOVNO UNOSI U DNEVNIK OCJENU UČENIKA I MEIS OCJENU UČENIKA	☐	☐	☐	☐

5. JAVNOST OCJENJIVANJA

SKALA SAMO/PROCJENE JAVNOSTI OCJENJIVANJA

Ocijenite u kojoj mjeri nastavnik:	NIKADA	RIJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	OBIČNO ILI VEOMA ČESTO
U ODJELJENJU, PRED UČENICIMA, JAVNO SAOPŠTAVA OCJENU UČENIKU	☐	☐	☐	☐
U ODJELJENJU, PRED UČENICIMA, JAVNO OBRAŽLAZE OCJENU UČENIKU	☐	☐	☐	☐
DAJE UČENICIMA POVRATNU INFORMACIJU O NJIHOVIM POSTIGNUĆIMA	☐	☐	☐	☐
DAJE UČENICIMA PREPORUKE I INSTRUKCIJE ZA POSTIZANJE BOLJIH REZULTATA U UČENJU	☐	☐	☐	☐
REDOVNO INFORMIŠE RODITELJE O POSTIGNUĆIMA NJIHOVE DJECE	☐	☐	☐	☐

STANDARD VII

SKALA SAMO/PROCJENE PROFESIONALNI RAZVOJ NASTAVNIKA

Procijenite koliko često:	NIKADA	RJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	VEMA ČESTO
HOSPITUJETE ČASOVIMA VAŠIH KOLEGA U ŠKOLI	☐	☐	☐	☐
UČESTVUJETE U ANALIZAMA POSJEĆENIH ČASOVA	☐	☐	☐	☐
RAZMJENJUJETE SA KOLEGAMA INFORMACIJE, ISKUSTVA I STRUČNU LITERATURU IZ DOMENA VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA	☐	☐	☐	☐
SAMOSTALNO ILI U SARADNJI SA KOLEGAMA UVODITE INOVATIVNE METODE I TEHNIKE RADA U NASTAVI	☐	☐	☐	☐
PRIMJENJUJETE NA ČASU ONO ŠTO STE NAUČILI NA SEMINARU	☐	☐	☐	☐
PRIMJENJUJETE U NASTAVI DOBRA RJEŠENJA SVOJIH KOLEGA	☐	☐	☐	☐
POZIVATE KOLEGE DA PRISUSTVUJU VAŠEM ČASU	☐	☐	☐	☐
PODSTIČETE KOLEGE NA KONSTRUKTIVNO-KRITIČKU ANALIZU SVOG ČASA	☐	☐	☐	☐
TRAŽITE OD UČENIKA POVRATNU INFORMACIJU O TOME KAKAV JE NPR. BIO ČAS	☐	☐	☐	☐
SAMI ORGANIZUJETE OGLLEDNE ČASOVE	☐	☐	☐	☐
U ŠKOLI AKTIVNO UČESTVUJETE U RASPRAVAMA O NEKOJ PEDAGOŠKOJ TEMI	☐	☐	☐	☐
NOSILAC STE AKTIVNOSTI PROFESIONALNOG RAZVOJA U ŠKOLI (RADIONICE, SEMINARI, OKRUGLI STOLOVI, DEBATE, KONSULTACIJE, MENTORSTVO, OGLEDDNI I UGLEDDNI ČASOVI)	☐	☐	☐	☐
ISTRAŽUJETE U NASTAVI (VRŠITE MANJA ISTRAŽIVANJA)	☐	☐	☐	☐
AŽURIRATE VAŠ PROFESIONALNI PORTFOLIO	☐	☐	☐	☐
ANALIZIRATE VAŠU NASTAVNU PRAKSU (KADA SU UČENICI MOTIVISANI ZA UČENJE, KADA VAS PRATE SA RAZUMIJEVANJEM I SL)	☐	☐	☐	☐
PRIKUPLJATE PODATKE O USPJEHU SVOJIH UČENIKA I NAKON ŠKOLE	☐	☐	☐	☐
PRISUSTVUJETE SEMINARIMA VAN ŠKOLE SA TEMAMA VEZANIM ZA NASTAVU/UČENJE	☐	☐	☐	☐

KORISTITE SAVREMENE INFORMACIONE I KOMUNIKACIONE TEHNOLOGIJE (ICT) U CILJU STRUČNOG USAVRŠAVANJA	☐	☐	☐	☐
ČITATE KNJIGE, ČLANKE ILI SAJTOVE SA TEMAMA NASTAVE/UČENJA	☐	☐	☐	☐
OBJAVLJUJETE STRUČNE ČLANKE, PRIMJERE DOBRE PRAKSE I SL.	☐	☐	☐	☐
RAZMJENJUJETE ISKUSTVA SA NASTAVNICIMA IZ DRUGIH ŠKOLA	☐	☐	☐	☐
VRŠITE SAMOPROCJENU POTREBA ZA PROFESIONALNIM RAZVOJEM	☐	☐	☐	☐
USKLAĐUJETE LIČNI PLAN PROFESIONALNOG RAZVOJA SA SOPSTVENIM POTREBAMA	☐	☐	☐	☐
POSVEĆENI STE USPOSTAVLJANJU DOBRIH PROFESIONALNIH ODNOSA I SARADNJE SA KOLEGAMA U ŠKOLI I VAN NJE	☐	☐	☐	☐

STANDARD VIII LIDERSTVO I SARADNJA

1. POZNAVANJE PROCESA I OSNOVNIH TIPOVA KOMUNIKACIJE

SKALA SAMOPROCJENE POZNAVANJA OSNOVNIH KONCEPATA O KOMUNIKACIJI

Procijenite u kojoj mjeri vladate sljedećim znanjima:	MALO	DONEKLE	PRILIČNO	POTPUNO
POZNAVANJE KARAKTERISTIKA I FUNKCIJA VERBALNE I NEVERBALNE KOMUNIKACIJE	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE RAZLIČITIH ČINILACA KOJI UTIČU NA ISHOD KOMUNIKACIJE	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE TEHNIKA EFEKTIVNE KOMUNIKACIJE U UČIONICI	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE PREPREKA KOJE OMETAJU ILI PREKIDAJU EFEKTIVNU KOMUNIKACIJU	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE TEHNIKA PRILAGOĐAVANJA PORUKA U UČIONICI RAZLIČITIM UČENICIMA I SITUACIJAMA, A U CILJU STVARANJA KONSTRUKTIVNOG AMBIJENTA ZA UČENJE	☐	☐	☐	☐
POZNAVANJE SPECIFIČNOSTI KOMUNIKACIJE U ODNOSU NA RAZVOJNE POTREBE I MOGUĆNOSTI DJECE	☐	☐	☐	☐

2. STVARANJE PODSTICAJNE ATMOSFERE I DOBRIH SOCIJALNIH ODNOSA U UČIONICI

SKALA SAMO/PROCJENE UTICAJA NASTAVNIKE NA RAZVOJ POZITIVNIH SOCIJALNIH ODNOSA U UČIONICI

Nastavnik...	NIKADA	RIJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	OBIČNO ILI VEOMA ČESTO
ORGANIZUJE AKTIVNOSTI UČENJA KOJE OBEZBJEĐUJU RAVNOPRAVNO UKLJUČIVANJE SVIH UČENIKA	☐	☐	☐	☐
PONAŠANJE UČENIKA POSMATRA SA STANOVIŠTA NJIHOVOG RAZVOJA I FORMIRANJA LIČNOSTI	☐	☐	☐	☐
INICIRA VANNASTAVNE AKTIVNOSTI KOJE UPUĆUJU UČENIKE NA SARADNJU, SOLIDARNOST I EMPATIJU	☐	☐	☐	☐
U STVARANJU PODSTICAJNE SOCIJALNE KLIME U ODJELJENJU PODSTIČE NJEGOVU HOMOGENIZACIJU	☐	☐	☐	☐
POZNAJE SOCIJALNI STATUS UČENIKA U ODJELJENJU	☐	☐	☐	☐
POZNAJE ADAPTIRANOST UČENIKA U ODJELJENJU (popularani – odbačeni i sl)	☐	☐	☐	☐
PODSTIČE UČENIKE DA SAMI RIJEŠE MEĐUSOBNE KONFLIKTE	☐	☐	☐	☐
REDOVNO SE POSTAVLJA KAO SOCIJALNI MODEL I KAO PRENOSILAC ODREĐENOG SISTEMA VRIJEDNOSTI	☐	☐	☐	☐

3. SARADNJA NASTAVNIKA SA KOLEGAMA I UČEŠĆE U RADU STRUČNIH TIJELA I TIMOVA U ŠKOLI

SKALA SAMO/PROCJENE UČEŠĆE NASTAVNIKE U RADU STRUČNIH TIJELA I TIMOVA U ŠKOLI

Nastavnik...	NIKADA	RJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	OBIČNO ILI VEOMA ČESTO
AKTIVNO UČESTVUJE U RADU STRUČNIH TIJELA	☐	☐	☐	☐
PRIHVATA SVOJE MJESTO I ULOGU U TIMU I AKTIVNO I KREATIVNO PRISTUPA RJEŠAVANJU PROBLEMA	☐	☐	☐	☐
PRENOSI KOLEGAMA ZNANJA KOJA JE STEKAO KROZ UČEŠĆE NA SEMINARIMA, REGIONALNIM ILI DRŽAVNIM SKUPOVIMA	☐	☐	☐	☐
SA KOLEGAMA RAZMJENJUJE STRUČNU LITERATURU	☐	☐	☐	☐
SA KOLEGAMA RADI NA IZRADI PLANOVA RADA	☐	☐	☐	☐
SA KOLEGAMA RADI NA IZRADI DIDAKTIČKOG MATERIJALA	☐	☐	☐	☐
PRUŽA PODRŠKU I POMOĆ NASTAVNICIMA POČETNICIMA	☐	☐	☐	☐

4. SARADNJA NASTAVNIKA SA RODITELJIMA UČENIKA

SKALA SAMO/PROCJENE SARADNJE NASTAVNIKE SA RODITELJIMA UČENIKA

Nastavnik...	NIKADA	RIJETKO	PONEKAD ALI NE ČESTO	OBIČNO ILI VEMA ČESTO
REDOVNO ORGANIZUJE RAZLIČITE OBLIKE SARADNJE SA RODITELJIMA (individualne, tematske, grupne i sl)	☐	☐	☐	☐
GRADI ODNOS POVJERENJA SA RODITELJIMA U INTERESU RAZVOJA UČENIKA	☐	☐	☐	☐
POSJEĆUJE RODITELJE UČENIKA U SITUACIJAMA KADA JE TO U FUNKCIJI RJEŠAVANJA PROBLEMA I RAZVOJA UČENIKA	☐	☐	☐	☐
UKLJUČUJE RODITELJA U REALIZACIJU POJEDINIH ISHODA UČENJA	☐	☐	☐	☐
REDOVNO INFORMIŠE RODITELJE O NAPREDOVANJU NJIHOVE DJECE	☐	☐	☐	☐
UVAŽAVA MIŠLJENJE I INICIJATIVE RODITELJA KOJI SU USMJERENI NA UNAPREĐENJE RADA ŠKOLE	☐	☐	☐	☐

Literatura

1. Bešić, M.; Reškovac, T.: ***Evaluacija reforme obrazovanja u Crnoj Gori (2010-2012)***, Ministarstvo prosvjete i sporta, 2012.
2. British Council, ***Teaching for Success Model***, 2016.
3. ***Indikatori kvaliteta i instrumenti za samo/evaluaciju vaspitno-obrazovnog rada nastavnika u školi***, Naša škola, Zavod za školstvo, Podgorica, 2014.
4. ***Istraživanje: uticaj primjene sistema profesionalnog razvoja na nivou škole (PRNŠ) na uključivanje nastavnika u doživotno učenje***, Profesionalni razvoj nastavnika u Crnoj Gori, br. 4, Zavod za školstvo, 2009.
5. ***Kako procijeniti kvalitet vaspitno-obrazovnog rada škole?***, Naša škola, Zavod za školstvo, Podgorica, 2015.
6. Luteršek, N.; Gazivoda, N.: ***Analiza PRNŠ/PRNV-a na osnovu izvještaja Odsjeka za utvrđivanje kvaliteta***, u: Profesionalni razvoj nastavnika u Crnoj Gori, br. 10, Zavod za školstvo, 2012.
7. ***Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju***, Službeni list RCG br. 64 od 28. novembra 2002 (31/05, 49/07), Službeni list Crne Gore br. 4 od 17. januara 2008 (21/09, 45/10, 40/11, 45/11, 36/13, 39/13, 44/13, 47/17).
8. Popović, D.; Subotić, Lj.: ***Kako obezbijediti primjenu naučenog ili: saradničko učenje – promjena nastavne prakse i postignuća učenika***, u: Profesionalni razvoj nastavnika, br. 5, Zavod za školstvo, 2010.
9. Popović, D.: ***Profesionalni razvoj i promijenjene uloge nastavnika, Crna Gora u XXI stoljeću – u eri kompetitivnosti***, obrazovanje, CANU, 73/10, Podgorica, str. 239–256., 2010.
10. ***Profesionalni razvoj na nivou škole/vrtića, Priručnik za nastavnike u školama, predškolskim ustanovama i domovima učenika, treće, izmijenjeno i dopunjeno izdanje***, Zavod za školstvo, Podgorica, 2017.
11. ***Program rada mentora sa nastavnikom pripravnikom***, Zavod za školstvo, Savjet za opšte obrazovanje, Odluka br. 01-229/1, od 02.11.2006. godine.
12. ***Strategija obrazovanja nastavnika u Crnoj Gori za period od 2017. do 2024. godine*** (sa Akcionim planom za 2017. i 2018. godinu), Ministarstvo prosvjete Crne Gore, 2016.
13. ***Standardi kompetencija za nastavnike i direktore***, Zavod za školstvo, Podgorica, 2016.
14. Subotić, Lj.; Grbović, S. (2012): ***Evaluacija sistema profesionalnog razvoja na nivou škole (2008–2011)***, u: Profesionalni razvoj nastavnika u Crnoj Gori, br. 9, Zavod za školstvo.

Ova publikacija urađena je u partnerstvu sa British Council-om.
